

LO COR

L' ANIMA

DRAMA EN TRES ACTES Y EN VERS

ORIGINAL DE

FRANCISCO XAVIER GODO

Preu: DOS pessetas

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

LO COR

— Y —

L' Ànima

DRAMA EN TRES ACTES Y EN VERS

original de

Francisco Xavier Godo

Estrenat ab brillant éxit en lo *Teatro Catalá*, instalat
en lo de Romea,
la nit del 13 d' Abril de 1894

BARCELONA
Imprenta Pujol y C.^a - Tallers, 45
1894

La propietat d' aquest' obra pertany á son autor y ningú
podrá, sens son permís, traduhirla á cap idioma.

La Galería de D. Juan Molas y Casas queda autorizada pe 'l
cobro dels drets de representació.

Queda fet lo dipòsit que mana la llei.

Senyor Don Frederich Soler:

Mon respectable Mestre y estimat amic: á vosté corresponia de dret, la dedicatoria de la primera de mas obras catalanas, perquè á vosté, fundador y mantenidor de lo Teatro Catalá y padri de **La Mare de Deu del Mont**, no podia negarli semblant mostra de simpatia, sens incorrer en lo delicté de lesa amistat y sens rompre lo respecte que per tants títols me mereix. Mes, convensut també de que vosté té un talent massa gran, per no comprendre las rahons aduhidas en la endressa que de la mentada obra raig fer á la Diputació provincial de Girona, y per las quals vaig anteposar á lo respecte que dech á vosté l' amor á la Patria, vaig resertarme lo plaher de dedicarli la segona de mas obras.

Aqui la té, donchs. Sè qu' es massa atreviment per mi, juntar lo nom de vosté ab lo mèu en un drama, que, com á mèu, ha d' ésser petit per forsa, é indigne per tant, de que l' afilli lo fundador de lo Teatro Catalá. No obstant, l' obra fou molt aplaudida la nit de son estreno y entre aixó y l' haber sigut escrita **Lo Cor y l' Anima** ab mon ánima y mon cor, á vosté li endresso com á filla mèra, no exempta del peccat original; en lo bèn entés de que, si no portès semblant peccat, me guardaria molt d' encabessarla ab lo nom de vosté.

Y com, per altre part, son nom serà, no l' imatje, sino la figura mes gran de quantas composan **Lo Cor y l' Anima**, dignis manifestarme si, com á penyora d' agrahiment y admiració, me permet qu' ab lo nom de D. Frederich Soler llansi aquesta obra á la publicitat.

Contant ab l' afirmativa, que serà per mi lo millor llorer de ma petita corona d' autor dramátich, queda de vosté son deixeble, admirador y amic que l' estima de tot cor.

FRANCISCO XAVIER GODO.

Barcelona 18 Abril 1894.

SR. D. FRANCISCO XAVIER GODO:

*Molt senyor mèu y distingit amich: las carinyosas lletres que vosté 's servi remetrerm, dedicantme lo sèn últim drama **Lo Cor y l' Anima** me causaren verdadera sorpresa, perque sempre una dedicatoria enclou la idea de trocar un escut en lo nom de la persona á qui 's dirigeix, y á fé, que, dirigintmela á mi, de ben poca defensa ha de servirli l' obsequi ab que rosté m' ha honrat.*

Jamay he pensat que fòs lo mèu un d' aquells noms que ab sa llhentó borran tots los defectes de lo que apadrinan, y perque ho crech aixís de debó, li estimo mes la dedicatoria, puig aixís penso que es una proba de vera amistat la que rosté 'm dona anhelant mon padrinatje.

*Lo que jo podria dir de **Lo Cor y l' Anima** fora pàlit al costat de lo que la prempsa barcelonesa ha dit ab grans encomis d' aquesta sa última obra. Oposarshi fòra una ridícula; elogiarla mes ab aquestas lletres fòra repetir lo que han proclamat los periódichs en totas formas; aixís es que la unanimitat ab que vosté ha rist recompensat son últim trevall literari, m' associa á sòn trionf y 'm porta á la conclusió de donarli la mes coral enhorabona per l' éxit obtingut.*

*Gracias, donchs, per haberme dedicat **Lo Cor y l' Anima** y mani á son amich afectisim y admirador entussiasta q. s. m. b.*

FREDERICH SOLER Y HUBERT.

Barcelona 20 Abril 1894.

Muero (quién lo creerá?) á manos
de la cosa que más quiero
y el motivo de matarme
es el amor que le tengo.

(SOR JUANA INÉS DE LA CRUZ.)

CARLOS.Es amor
ciego y sordo, y cuando manda
no hay obstáculo que mire
ni razón que le persuada.

(LÓPEZ DE AYALA.—*El Tejado de Vidrio*.—Acto
IV.—Escena V.)

PERSONATJES

ACTORS

Aurora , 26 anys.	D. ^a Adela Clemente
Dolors , 40 anys.	» Agna Monner
D. Baltasar , 60 anys.	D. Jaume Martí
Victor , 30 anys.	» Antón Labastida
Miquel , 40 anys.	» Modest Santolaria.
Doctor	» Ramón Valls
Ramón , 45 anys.	» Francisco Llano
Juliá , 25 anys.	» Llorens Capdevila

Lloch de 1ª acció, Barcelona. — Epoca present.

Dreta y esquerra, la del actor.

ACTE PRIMER

Lo teatro representa un saló elegantíssim, cuidadosament al-
fombrat y amoblat. Al fòndo una gran porta, que dona á
una galería de vidres á través de la qual se vehuen los ar-
bres y los llums de gas d' un jardí. Dos portas á dreta y es-
querra de l'escena. Entre las dos de la dreta deu haberhi un
gran retrato al óli que figura ésser lo de Victor y entre las
de l' esquerra y devant per devant d'aquest, un altre retrato
al oli que se suposa lo de Don Baltasar. A la dreta de la porta
del fondo, hi haurá una consola elegant ab mirall y dos
candelabros; y en mitj d' aquests un centre per targetas.
A l' esquerra de la mateixa deu haberhi una xemeneya ab
mirall, dos bronzos y rellotje; ó, á falta d' aquets, altres
objectes que hi donguin relleu. En lo centre de l' escena, si
es possible, un puff rodó ab columna al mitj. En lo primer
terme esquerra un sofá ó *chaise longue* que tindrà á son cos-
tat dret una cadira. A la dreta, primer terme, una taula ab,
dos butacas elegants. Sobre de la mateixa, un elegant tinter
plomas, paper etc. y una palmatoria ab candela encesa. Junt
á la porta del fondo un botó d' un timbre electric. Totas
las portas dehuen tenir cortinatges elegants, si es possible.

ESCENA PRIMERA.

RAMON y JULIÀ

*(Al alsarse lo teló, la porta del fondo está tapada
ab un gran portier; las de segon terme están tan-
cadas y las del primer obertas. Julià está encen-
nent la xemeneya y Ramón trayent la pols dels
mobles. Son las set del mati d' un dels primers
dias de Novembre).*

RAMON. Sobretot fes un bon foch;
ja saps qu' á Dor. Baltasar
li agrada, y Donya Dolors
nos ho té recomanat.

JULIÀ. Com que la llenya es molt seca,
no m' ha costat gran trevall
encendrerla; avuy, Ramon,
no crech que 's puga queixar.

RAMON. Si 's queixa es per un bon fi;
es una dona com cal,
y si 't fa alguna advertencia,
no ti tens qu' incomodar;
perque la seva intenció
es solament, com ja saps,
evitar que 'l senyoret,
que tè un geni molt estrany,
's disgusti per nosaltres
ni degui enfadarse may.
Tu encara ets nou á la casa,
y no la coneixas tant
com jo, que la tracto desde
que va venir fa uns set anys.
Quan l' anirás coneixent,
y com mes la tractarás,
veurás que donya Dolors
es dona que 's fa estimar.
Ella aquí fa son servey
ab un cuidado especial,
y sens ésser cap senyora,
s' ha sabut fer respectar.
Aixó, y no haverhi altre dona
á la casa, li ha donat
una autoritat estranya,
que no 't sabria explicar.
Don Víctor li tè respecte;
lo senyó un carinyó gran,
y si diu «convé tal cosa»,
lo qu' ella desitja 's fa.
Me sembla que ve ab lo metje;
com qu' aquí ja hem acabat,
tu vésten á la saleta
y jo arreglaré 'l despatx.

*(Julià s' en va per la dreta primer terme, y Ramón
pe 'l fondo)*

ESCENA II.

DOLORS y lo DOCTOR.

*(Entran en escena per la primera porta de l' es-
querra.)*

DOLORS. Mes, que li sembla?

DOCTOR. Senyora,

lo mateix que 'm va semblar,
quan per primera vegada,
vaig tenir que visitar'l.

(*Lo Doctor seu davant de la taula de la dreta y tot enrahonant escriu una recepta*).

DOLORS. Y no hi haurá cap remey?

DOCTOR. Per semblants enfermetats,
la ciència médica, ab tot
y haber progressat bastant,
no pot combatre avuy dia,
ab la forsa de certs mals.
Ademés, tenim en contra
l' edat de Don Baltasar;
perque si be hi ha mólts homes
qu' han passat de 'ls sexanta anys
y son mes forts qu' un de trenta,
la naturalesa està
sempre poch ó mólt gastada,
y la forsa no es tant gran
com pareix. Arbres 's veluen
que per lo que tenen d' alts,
per las arrels y las brancaes,
y 'l gruix d' uns tronchs seculars,
sembla que no hi ha cap vent
que pugá doblarlos may.
Y ab tot y aixó, 'l millor dia
la ratxa del mes suau
los toca, y vosté 'ls veu caurer
com si 'ls ferís algún llamp.
Y es perque dintre del tronch,
un mal corch si está criant,
y sens que l' arbre s' en senti,
la saba xuclantli va.
Y aquest corch tots lo tením,
y 'l que 'l criá son los anys.
Per lo mateix, es difícil
avuy, qu' á Don Baltasar,
que té una naturalesa
mes'gastada pe 'l trevall,
poguém curarlo, senyora,
per molt bona voluntat
que tinguém tots.

DOLORS. Y vol dir
que son mal?...

DOCTOR. Pot allargar
mes ó menos; quinze días,
vint y cinq, uu mes, qui sab!...
Las enfermetats de cor
no solen curarse may;
¡quánts n' hi há que las sofreixen
y solen viurer molts anys!

- Son mals que volen paciència,
per los que dehuen cuidarls.
- DOLORS. Oh! paciència... no m' en falta:
las forsas podrán mancarm
en tots cas, y es lo que sento,
perque com tinch que vetllarl,
sense que puga de dias
ni mourerm de son costat...
- DOCTOR. Aixó es molta abnegació
per part seva y com que 'l mal,
com he dit, pot durar molt,
vosté té que descansar.
- DOLORS. Ja sap qu' en aquesta casa
no tenim mes que criats,
y en mans d' ells, ni ell ho voldria
ni jo 'l puch abandonar.
- DOCTOR. Y Don Victor?
- DOLORS. Ah! Don Victor...
- DOCTOR. Que hi há?
- DOLORS. Que s' está matant;
porta una vida impossible,
y ell tè la culpa en gran part
de que Don Baltasá estiga
tant y tant atropellat.
- DOCTOR. Senyoral...
- DOLORS. 'M pot molt ben creurer
- DOCTOR. Jo 'l feya un jove formal.
- DOLORS. Han tocat las set, y encare
no 's deu haber retirat.
Jo no sé hont passa las nits.
- DOCTOR. Estant son pare malalt,
'm sembla bastant impropri.
- DOLORS. No 's cregui; ja fá uns quants anys
que viu d' aquesta manera.
Ell may m' ha sigut ben franch,
y aixó que m' aprecia molt;
pero, segons m' ha contat
son papá, alguna vegada
qu' hem parlat d' aixó, ell está
capficat ab uns amors
antichs, y per olvidarls
sembla qu' ha escullit lo medi
d' entregars' al vici.
- DOCTOR. Já!
- Es que no hi ve bè son pare,
ó qu' ella se li ha casat?...
- DOLORS. No es aixó: pe 'l qu' he pogut
traslluir, aixís per alt,
ell estimava ab deliri,
segons sembla, fa uns quants anys.
á la filla d' un banquer

molt rich y Don Baltasar.
tinch entès que va oposar-si,
mes no sè per qué, ni quan.

DOCTOR. Es un altre malaltia
molt difícil de curar,
puig si hi há remeys per lo cos
per l' ànima no n' hi ha cap.
Y es que 'ls mals psicològichs
tant sols los pot aliviar
la lògica, y es impossible
aquesta, sense que 'l cap
reguli las deduccions
que sols ella pot donar.
Y estant l' ànima malalta,
lo cap es com una nau
sense brúxula.

DOLORS. Compreneh.

DOCTOR. Jo no sè si 'm sè explicar.

DOLORS. Y molt bè.

DOCTOR. Cregui que 'l planyo,
perque no curará may.
En fi; deixant á Don Víctor
torném á Don Baltasar.
Aquí li fá falta qui 'l cuidi
ademés de vosté.

DOLORS. Jal
mes, no es tan fácil, doctor
trovar ningú de son grat,
acostumat com lo tinch
á portarlo...

DOCTOR. Ja se sab,
que com vosté es impossible:
mes, lo que convé en tal cas,
per evità un mal major,
qu' ell mateix deu evitar,
es fer que vingui aquí alguna
germana de caritat.
Tenen tanta abnegació
y ho fan ab un gust tant gran,
que 'n quedará tant contenta
vosté, com Don Baltasar.

DOLORS. Vol dir?

DOCTOR. Quan jo li propono
es perque ho sé.

DOLORS. Es natural.

DOCTOR. Aquestas donas son àngels
que 'l malalt té á son costat,
y, á la vegada que 'l cuidan,
pregan á Deu pe 'l malalt. (*Alsantse.*)
Aquí tè un altre recepta,
de la qual ni donarán

de dos en dos horas, una
cullarada de las grans.
Y hasta al vespre.

DOLORS. Sobretot
no s' oblidi de passar,
puig sembla que quan lo veu,
está molt mes animat.

DOCTOR. Senyora, perdi cuidado;
lo metje no faltarà;
pero vosté no 's descuidi
de lo que li he encarregat;
si no vol caurer malalta,
procuri aná á reposar
y vaji, avans, per alguna
germana de caritat.

(S' en va pe 'l fondo.)

ESCENA III

DOLORS y després RAMÓN.

DOLORS. (*Dirigintse á la tauleta y tocant lo timbre.*)

Lo qu' es com á n' ell li agradi
ans d' una hora la tindrà.

(*A Ramón qu' entra.*)

Ramón, vaji á la farmacia,
qu' arreglin aixó al instant.

(*Li dona la recepta.*)

RAMÓN. Ahir mati vaig anarhi
y ahir vespre hi vaig tornar.
Una medicina nova?
Vellhiaqui 'l que 'ls metjes fan;
receptas, cop de receptas,
y encar que 's mori 'l malalt,
no importa; 'l cas es que pagui.

DOLORS. Sempre está filosofant.

RAMÓN. Que no tinch rahó?

DOLORS. Ja ho crech.

RAMÓN. Ah!

DOLORS. Si no li falta may!
mes, vaji y torni depressa,
perque jo m' en tinch qu' anar.

RAMÓN. Vosté vol sorti á aquesta hora?

DOLORS. Sí; tinch feyna.

RAMÓN. Donchs, m' en vaig.

y si es que 'm despatxan prompte
he de torná aqui volant.

(S' en va per la primera porta de la dreta.)

ESCENA IV

VÍCTOR y DOLORS.

(Al anarsen Ramón per l' esquerra, Dolors, que 's dirigeix cap á la primera porta de la dreta. 's detura cejent entrar á Víctor per lo fondo. Aquest deixa lo surtà sobre d' una cadira de l' esquerra.)

VÍCTOR. Donya Dolors, santa nit.

DOLORS. *(Ab carinyo.)*

Santa nit? no: molt bon dia,

VÍCTOR. Com vulga, es una manía;
mes, com que m' en vaig al llit
á aquesta hora, per costum
qu' á casa ningú respecta,
encare 'm fa mes l' efecte
qu' es de nit, si veig un llum.

DOLORS. No crech que precisament
parli per mí.

VÍCTOR. Sab que jo
li tinch afecte, y d' aixó
no 'n pot duptá un sol moment.

DOLORS. Gracias; no mereixo tant.

VÍCTOR. Vosté mereix molt, Dolors.
Vosté s' ha guanyat dos cors
á casa nostre, veïllant
nit y dia á 'n lo meu pare,
ab tant amorós anhel,
qu' estich cert que desde 'l cel
li agraeix la mèva mare.
Y per lo mateix, jo fóra
injust, si, apart mon respecte,
no pagués ab gran afecte
sos bons cuidados, senyora.
Que ja ha vingut en Torrent?

DOLORS. Sí.

VÍCTOR. Y que ha dit?

DOLORS. Qu' está fatal,
perqué son mal es un mal
que 's cura dificilment.

VÍCTOR. Si poguésem aliviarlo
tant sols...

DOLORS. Oh! sí ¡pot ser sí!

VÍCTOR. Donchs, si dependis de mi...

DOLORS. Pot ser si... pot ajudar-lo!...

VÍCTOR. Jo!

DOLORS. Parlo pe 'l que diu ell.

VÍCTOR. Quí!

DOLORS. Son papá!

- VÍCTOR. 'L que suposa,
inutilment m' ho proposa,
per tractars d' un mal molt vell.
- BALT. *(Desde dins.)*
Dolors!
- VÍCTOR. Lo papá la crida.
- DOLORS. Ab son permís!
(S' en va per la primera esquerra.)

ESCENA V

VÍCTOR y després JULIÀ.

- VÍCTOR. *(Seyènt junt á la taula de l' esquerra.)*
No te cura!
Oh! tot sembla que conjura
en contra mèu! Quina vida!
«Vosté deu ser molt felis,»
me deya anit lo Baró.
No vaig respondrer que no,
per evità 'l compromís
de que seguís preguntant,
sobre aixó que res l' importa.
¡Quán un tè l' ánima morta
sol riurer y está plorant!
(Toca un timbre y apareix Julià.)
Hi ha cap recado per mí?
- JULIÀ. Anit deixá una tarjeta
un senyó...
(Va á la cónsola á buscarla y li eutrega.)
- VÍCTOR. *(Llegint admirat.)*
«Miquel Garreta!»
Y tornarà?
- JULIÀ. Aquest matí!
- VÍCTOR. *(Ap.)* Miquel Garreta! 'L caixer
d' en Basqués. Per qué vindrá?
Potsé 'n Miquel me treurá
de duptes! Aquest pot ser!
Aquesta eterna esperansa
que sempre enganya á 'n lo cor,
fentli creure en lo tresor
que 'l cor busca y may alcanza!
Bah!
(A Julià.) Julià: estigas atent.
Avuy no vaig á dormir;
y si preguntan per mí,
vens á avisarm' al moment.
(Julià s' en va per la primera dreta.)

ESCENA VI

VÍCTOR *y després* BALTASAR *y* DOLORS.

(Victor s' aixeca, obra del tot lo portier del fondo, veientse la llum del dia y lo jardí y apaga després la candela de la palmatoria.)

VÍCTOR. Aquesta candela encesa
aumentava la tristesa
de mon cor; la llum del dia
dona á l' ànima fermesa,
y torna al cor la alegria.

BALT. *(Entrant en escena apoyat en un bastó.*
Dolors darrera d' ell ab sach d' abrig.)
Bon dia, Victor.

VÍCTOR. *(Confós y anant à abraçar à son pare.)*
Papà!

com te trovas?

BALT. Ah! fins are!

VÍCTOR. Jo...

BALT. Ni t' has dignat entrar!

Poch te deu interessar
l' estat de ton pobre pare!

VÍCTOR. Per Dèu! no digas aixó!
Com te trovas?

BALT. Malament;
'm sento morir.

VÍCTOR. *(Abrassantlo.)* Oh! no.

BALT. Y tú mi ajudas.

VÍCTOR. *(Ab energia y desfentse de son pare.)*
Com, jo?

BALT. *(Seyent en lo sofà ajudat de Dolors.)*
Sí; ab lo tèu comportament.

VÍCTOR. Lo que 'm dius me causa pena
y es un afront que 'm desdora.

DOLORS. Tot lo d' aquest mon té esména.
(À Victor.)

No es veritat?

VÍCTOR. Oh! senyora!

BALT, Sol tenirn, per qui 's refrena!
(A Dolors.)

Bè: vaji pe 'l que m' ha dit.

DOLORS. Sobre tot tranquilitat.

BALT. Sembla que fora del llit
estich millor.

(Dolors diu algunas paraulas à Victor à cau d' orella y s' en va per la primera dreta.)

VÍCTOR. *(Ap.)* M' ha ferit
ab l' expressió qu' ha llansat.

ESCENA VII

BALTASAR y VÍCTOR.

- BALT. Víctor, seu.
VÍCTOR. (*Seyent en la cadira prop del sofà.*)
Estich confós
ab lo qu' acabas de dirne.
- BALT. Are aquí estém sols los dos,
y per més qu' es vergonyós
à ton edat, deus sentirme.
No, fill mèu, no 't vull confondre;
vull saber si encare sens,
y si ton cor, si es que 'n tens,
vol ó no vol correspondre
à mon amor qu' es immens.
Desde que vares venir
d' Amèrica, estàs portant
una vida...
- VÍCTOR. Qué vols dir!
Papá! no acabís d' obrir
la llaga qu' está sagnant.
Rényam; aquest dret es tòu;
pro, 't demano per favor,
qu' al sentir la teva veu,
no 'm senti trossejà 'l cor.
No! Tingas pietat per Dèu!
- BALT. Jo dech tenirne per tú,
quan tú 'm negas la pietat!
Sí 'm matas!
- VÍCTOR. Sí 't sent algú...
- BALT. No; no 'ns escolta ningú.
- VÍCTOR. Lo que dius...
- BALT. Es veritat.
- VÍCTOR. En tan mal concepte 'm tens!
- BALT. Olvidant tu 'ls bons preceptes,
he format jo 'ls mals conceptes.
- VÍCTOR. 'S veu, donchs, que no comprens
lo mólt que t' estimo.
- BALT. Ments!
- (*Pausa*).
Desde que vares tornar
d' Amèrica, com t' he dit,
al vici 't vares llansar,
de mi ton cor s' oblidá,
y del día 'n fères nit.
Jo qu' ho veyá 'm condolia;
peró es tan gran mon amor,
que fins renyarte 'm dolia;

y tant vaig sofrir, que un dia
vaig caurer malalt del cor.
Ja sè que jo 'n tinch la culpa
perque no 't vaig corretjir;
y are m' he de consumir,
perque com no tinch disculpa,
ab la culpa he de morir.
Si un colp t' avisava, 'm deyas
qu' obrant aixis, sols ho feyas
per curarte 'l gran defici
d' aquell amor. ¡Y tu creyas
trovar consol en lo vici!
Meshas arribat al sim
de la montanya y per ço
't procuras distracció
de nits, perque, com lo crim,
té 'l vici mes seducció.
Y, si fins are t' ho habia
tolerat, obrant mólt mal,
Victor, ha arribat lo dia,
que, devant ma malaltia,
tu sigas un fill com cal.
A un jove se li consent
que no 'l guii 'l pensament
y ho fassi una passió inmensa;
á trent' anys ja es diferent,
perqué tot sentint se pensa.
Tu sabs quant estich sofrint;
me sento faltar la vida,
y ab ta consciencia dormida,
sabent qu' m' estich morint,
com qu' ella no 'm sent, no 't crida.
Mes, desd' avuy deus portar
vida é ideas ben contrarias,
perque pots comprendre ja,
que no 'm dèus abandonar
en unas mans mercenarias.
Pensa, donchs, qu' ha arribat l' hora
de matá aquella passió
qu' encare sens... per l' Auroral!

VÍCTOR.

Sa forsa avassalladora
pot encara mes que jó.

BALT.

Es fals!

VÍCTOR.

Ohi! tots quants pretenen
que no hi ha amors tant fidels
que tant viscan, no comprenen
que 'ls arbres mes vida tenen,
si son vellas las arrels.
Vuit anys y dos mesos fa
qu' á América 'm vas fè anar,
per veurer si l' oblidava;

pero á América hi pensava
mes qu' aquí y no ho vas lograr.
Y vaig torná á l' any següent
sense ton consentiment,
puig era mon gran dolor,
tenirla en lo pensament
ab l' anyoransa en lo cor.
Y si l' aymo ab frenesí,
si l' estimo ab forsa tanta,
t' ho dech á tu!

BALT.

Com? á mí!

VÍCTOR.

Tu vas fer creixer la planta,
que vols arrancar d' aquí.

(Indicant lo cor).

Recórdaten... fes memoria...

Ella era una nena encare

y jo un noy... y tu y son pare

'ns deyau: «sereu la gloria

«nostre, si seguíu com are;

«estimeuvos.» Y nosaltres,

pels vostres y 'ls nostres cors,

regavam aquellas flors,

que cuidadas per vosaltres

fören los nostres amors.

Fins nos veyam cada día,

perqué tu mateix gosavas

vejentla; y tant l' estimavas,

que si un dia transcurría

sens véurerla, l' anyoravas.

Un jorn en Basqués quebrá,

y tu volguères trencar

aquell llas de ferro...

BALT.

(Ab energia).

Oh! prou!

VÍCTOR.

Que tens?

BALT.

Encare m' escou

aquella quiebra, que vá

ferir lo cor de ton pare.

Ell! ell! l' amich mès sencer,

oh! 'm condol com si fos are,

un día en mitj del carrer,

vá posarm la ma á la cara!

VÍCTOR.

Ell feu aixó!

BALT.

Ell! De son mal

va ferne la culpa meva,

perqué per comprá 'l Puig-alt,

treguí part del capital

que tenia á casa seva.

Crech, donchs, que 'm sobra rahó,

per deixar justificada

tota aquesta oposició.

Com volías tú, que jo

després de la bofetada?...
Mes ella...!

VICTOR.

BALT.

Véurerla aquí,
hauria sigut per mi
la seva mateixa imatge,
lo sarcasme de l' ultratge
que son pare, m' inferí.

VICTOR.

Oh! may d' aixó m' has dit res,
ni presumirho podia.

BALT.

¡Com volías qu' en parlés,
si de pensarhi no més,
jo mateix m' avergonyia!
Cops son aquests que no 's treuhen,
y feridas que no 's creluen,
perque no 's veuhen jamay;
y aquestas, las que no 's veuhen,
son las que no 's curan may.

VICTOR.

Jo mateix 'm sento ofès!

BALT.

Ja es mort y no hi pensis més.

VICTOR.

Mes lo fet es tant odiós,
que 't juro que si visqués,
are 'ns veuríam los dos.
Pero l' Aurora!...

BALT.

Fill mèu,
deixala!

VICTOR.

No puch!

BALT.

Per Dèu!
pot sé ha caigut en lo fang!...

VICTOR.

Com? (*Ap.*) Are es la séva veu
la que mou la mèva sang!

BALT.

Victor!

VICTOR.

(*Ab carinyo.*) No deus tacá aixi
la qu' estimo ab tant anhel!
Ets ab ella molt cruel,
quan si viu, vetlla per mi,
y si ha mort, ha anat al Cel!

BALT.

Es una sospita!

VICTOR.

Encare
insisteix! Oh! (*Alt.*) M' atropella
ton llenguatge! Injust ets are,
puig l' odi contra son pare,
lo fás caurer sobre d' ella.

BALT.

(*Alsantse nerviós!*)
Odi jo per en Basqués!
may l' he sentit per ningú;
despreci, pero res més,
li ha dins de mon cor ofès,
qu' al fi sent pietat per tú.
Lo tèu no ha lograt conmourer
ni la ofensa, ni 'l desfici
de ton pare! Al precipici

caurás, ja que no 't vols mourer,
ben enfangat en lo vici.
Tú á la virtut no has volgut,
y ella, avuy, en tú' no hi entra,
perque en un cor corromput,
com que 'l vici s' hi concentra,
no hi pot entrar la virtut.

(Com si li dongués un atach d' assistolia.)

Ob! *(Aquantantse en lo sofà.)*

VÍCTOR. Qué tens? *(Dirigintse á n' ell.)*

BALT. No ho sé...

VÍCTOR. *(Abrassantlo.)* Papá!

BALT. M' ofego... m' en vull anar
à reposar... no 'm sostinch!...

VÍCTOR. Aném al quarto; jo vinch
ab tú!

BALT. *(Tot caminant.)*

Dèu... t' ho pagarà!

*(Entran tots dos en lo quarto de Don Baltasar,
primera porta esquerra.)*

ESCENA VIII

RAMÓN, *entrant en escena per la primera
dreta: després VÍCTOR.*

RAMÓN. Ja tenim la medicina;
mes, segons m' han dit abaix,
donya Dolors ha sortit
y jo li hauré de donar;
encare aixó es lo de menos;
donarli! donarli ray!...
lo que dèu costá es de prendre,
perque té un gust tant amarch
lo que fa un apotecari!...
Fins lo sucre refinat
qu' ells usan, sent á farmacia,
y té un sabor especial.
Bé; está clá; ab alguna cosa
s' han de diferenciar
dels adroguers, per fer veurer
quan menos, qu' han estudiat.

VÍCTOR. *(Entrant en escena ab precipitació.)*

Qu' es aixó? La medicina?

RAMÓN. Sí, senyor. Qu' hi ha novetat?
qu' ha pitjorat 'l senyó?

VÍCTOR. Sí, Ramón. Crech que 'l papá
nos donará un disgust serio,
lo día menos pensat.

RAMÓN. (*Donantli també la recepta.*)
Tingui; aquí hi ha la recepta.
VÍCTOR. ¿Sabs com se l' hi ha de donar?
RAMÓN. Sí; cada dos horas, una
cullarada de las grans.
(*Victor s' en va per la primera esguerra.*)

ESCENA IX

RAMÓN, després JULIÀ y mes tart VÍCTOR.

RAMÓN. (*Que 's queda mirant à Victor quan s' en va.*) Lo senyoret Victor, cuida
à son pare, ¡qu' es estrany!...
(*A Julià veientlo entrar ab diaris y un paper blanch à las mans.*)

JULIÀ. Què portas?
Porto 'ls diaris,
y la llista dels que van
venir à enterarse ahir,
del curs de la enfermetat
del senyor.
(*Deixa 'ls diaris sobre de la taula de la dreta.*)

RAMÓN. Dels que vingueren
à enterars! Ben dit Julià;
perque hi va gran diferencia
d' enterars à interessars.

JULIÀ. Com s' entén?

RAMÓN. T' ho feré entendre;
tè: de tots aquets que hi ha
en aquesta llista...

JULIÀ. Què!

RAMÓN. De tots, y se 't ferà estrany,
si haguèssen de pujá escalas
y veni à veure 'l malalt,
pot ser no n' hi hauria dos
qu' ho fèssen; per firmar ray...
Aixó jo també ho faria;
com que per Don Baltasar
ho he fet més de dos vegadas.
S' en venen tot passejant,
si 'l temps es bó, y si es dolent
solen envià 'l criat;
y com que saben escriurer,
agafan la ploma y zàs!...
Y després un se figura
qu' es que s' han interessat,
perque han vingut tots los dias
à enterarse del malalt.
Aixó son modas.

JULIA.

Son modas?

RAMÓN.

Si, que t'è la societat;
posà una taula à la porta
ab un full de paper blanch,
perque hi firmin los que vulgan
ò 'ls que sàpigan firmar...
Aixó qu' altre temps no 's feya,
avuy es molt elegant.
Que vingan aquí y que 'l vetllin
com donya Dolors ho fa,
los que tingan bon desitj
d' enterars de son estat.
Si son amichs verdeders,
prou que 'ls deixarem passar
y que 'l senyó tindrà al veurerls
una alegria molt gran;
pero, dels d' aquesta llista
dupto molt que 'n vejis cap
per aquí.

JULIÀ.

Vol dir?

VÍCTOR.

(*Entrant.*)

Ramón!

RAMÓN.

Servidó.

VÍCTOR.

'T crida 'l papá.

(*Ramón deixa la llista sobre de la taula y s' en va al quarto de Don Baltasar. Víctor s'èn en una butaca prop de la mateixa taula.*)

JULIÀ.

Vostè mana alguna cosa?

VÍCTOR.

No, res; ja 't pots retirar.

(*S' en va per la dreta.*)

ESCENA X

VÍCTOR sol, després JULIÀ.

(*Victor, després d' un moment de pausa, distretament agafa la llista que hi ha sobre de la taula.*)

VÍCTOR.

Sempre 'ls mateixos! Y aquí,
com à cosa convinguda,
cada firma coneguda
es com un punyal per mí.
Are 'm buscan à tot' hora
per sos fins particulars,
y tots junts van oposars
à mos amors ab l' Aurora.
Sols los amichs d' en Basqués
avuy en ferm' mal s' ajudan,
ells sí 'm veuhen no 'm saludan,
ni han tornat aquí may mes.
Si es mon pare 'l qu' ha pecat,

mentres jo soch ignoscent,
perque 'm desprecia la gent
ab tanta temeritat?
Aixís vinch comprenent are,
ab lògica aterradora,
lo despreci per l' Aurora,
que sent lo mèu pobre pare.
Impossible é injusta es
la moral que tals lleys dicta,
fent cómplice d' un delicta
à 'l fill del que l' ha comés.

JULIÀ. *(Entrant per lo fondo anunciant.)*

Don Miquel Garreta.

VÍCTOR. Ah! sí,

que passi.

JULIÀ. *(Desde la porta.)* Fassi 'l favor!

VÍCTOR. *(Apart y alsantse.)*

Fòu sempre un amich del cor,
tant per ella com per mi.

ESCENA XI

VÍCTOR y MIQUEL.

*(Miquel al entrar deixa 'l sombrero sobre de la
cònsola. Victor cà à abressarlo.)*

MIQUEL. Se 'l saluda.

VÍCTOR. Oh, Don Miquell!

Quina alegria mes gran
'm dona al veure'l aquí!

MIQUEL. Mil gracias. Ja pot pensar
la que també esperimento.

VÍCTOR. Jo m' estava preguntant,
sabent ja que vingué anit,
quin assumpto 'l portará.

MIQUEL. Mes d' un, Victor.

VÍCTOR. ¿Cóm, mes d' un?

MIQUEL. Primé 'l gust de saludarl,
ja que per mil circumstancias
no 'ns hem vist fa bastants anys,
per mes qu' ho he intentat vegadas;
luego enterarm' de l' estat
de son papà, qu' he sabut
qu' estava bastant malalt.

VÍCTOR. Moltas gracias.

MIQUEL. Y després,
portarli una cantitat,
y algo mes... Donchs, he vingut
molts colps ab gust d' abressarl

y no he tingut la fortuna
de poder trovarlo may,
perque sempre que venia,
vosté estava descansant
ó bè era fora de casa.

VÍCTOR. Si sabés 'l grèu que 'm sab!

MIQUEL. Mes, com, ademès d' aixó,
pel càrrech que tinch, he estat
fora d' aquí quasi sempre,
no 'ns hem pogut veure avans.
Avuy, deplorant la causa,
celebro haberlo trovat.
Ja sab que desde petit
li tinch un afecte gran,
y que quan vosté venia
y entrava per lo despatx
d' en Basqués, fins à la caixa
sempre hi solia arribar
y parlavam...

VÍCTOR. Oh! quin temps!
es millor no recordal!

MIQUEL. Diu bé; han passat tantas cosas
en aquets anys qu' han passat,
que si vosté las deplora
à mi 'm fan també molt mal.
Anant, donchs, al nostre assumpto,
vosté no sè si sabrà,
que després de la desgracia
consabuda, van nombrarm'
secretari de la Junta
d' acreedors, y qu' alguns anys
s' han repartit dividendos,
à compte del capital
qu' à casa en Basqués tenian
ells, y entre ells lo sèu papà.
Avuy vinch à portar l' últim,
doscents duros, diyuit rals;
s' ha repartit un sexanta
per cent; era un home honrat
y entregà hasta l' últim céntim
qu' al pobre li va quedar.
Y l' Aurora, aquella nena
que tenia un cor tant gran,
perque 's pogués pagar tot
fins sas joyas va entregar.
Miquel!

VÍCTOR.

MIQUEL. Aixó fèu l' Aurora!

VÍCTOR. Quanta virtut!

MIQUEL. Exemplar
y digna per consegüent
d' esser imitada. Quan

foren venudas las fincas,
allavors 's va cuidar
la Junta d' aquellas joyas,
y 's venguèren fa mitj any.
Si jo hagués pogut comprarlas
ho hagués fet; mes va faltarm.
lo millor. Ab tot y aixó
de vosté 'm vaig recordar,
y perquè no 's profanés
aquell anell de brillants
que vosté va regalarli,
fa uns nou anys, per lo sèu sant,
no 'm faltaren tres cents duros
y aquí 'l tè si es que li plau.

(Treu un anell de la butxaca de l'ermilla y li entrega).

VÍCTOR. *(Emocionat prenent l' anell y abraçant à Miquel).*

Oh Miquel! acció tant noble
no podré pagarli may.

MIQUEL. *(Volent entregarli los diners).*

Are aquí tè 'ls doscents duros...

VÍCTOR. *(Detenint l' acció).*

Per favor! per caritat!
No tracti tant noble acció
de cobrir-la are de fang.
Guardis aquest dividèndo;
tot ho arreglarém mes tart.
Per mi aquest anell enclou
un mon de felicitat,
y aquesta, ni ab or ni ab rés
del mon, pot pagarse may
Miquel! Parlim de l' Aurora.
Ahont es? jo la vull trovar.

MIQUEL. No ho sé.

VÍCTOR. Com?

MIQUEL. Ningú 'n sab rés.

VÍCTOR. La busco sempre ab afany,
y quan crech que l' he perduda,
si es que la vull olvidar,
no puch... Si tan sols sabés
si viu ó ha mort...

MIQUEL. Ningú ho sab.

Quant mori 'l senyor Basqués,
al mitj any d' haber quebrat,
s' en aná de Barcelona,
pero no digué ahont aná.
Vosté allavors era á América
y aixó l' afectá bastant,
prenentho com á desaire
que no s' esperava may.

y no vaig lograr convèncerla
per mes que vaig esforsarm.
Ja mort lo senyor Basqués,
desd' aquella hora endevant
vá eclipsarse, sens qu' aquí
deixés rastre de son pás;
y ja no he sabut may mes
ahont haurá anat á parar.

VÍCTOR. Miquell 'S veu que 'm segueix
per tot la fatalitat;
ajudim vosté á buscarla...

Vol dir qu' á casa en Llausás
no 'ns donarán compte d' ella?
L' Anita pot sé ho sabrá...
Eran las dos tant amigas....

MIQUEL. Si vol ho podem provar;
mes crech qu' aixó per vosté
será un altre desengany.

VÍCTOR. A mi 'ls amichs d' en Basqués
no 's dignan ni saludarm.
Si vosté vejés l' Anita?...
MIQUEL. No l' he vista fa uns quants anys.

VÍCTOR. Vosté esmorsa avuy ab mi
y trassarém nostres plans.
No li sembla?...

MIQUEL. Moltas gracias.

VÍCTOR. Are avisaré al criat
qu' al punt de dos quarts de onze
nos tinga á punt l' esmorsar.

MIQUEL. Sentiria...

VÍCTOR. Com?

MIQUEL. Trovantse

Don Baltasar tant malalt...

VÍCTOR. Es cert; pero no impideix
aixó 'l que poguem parlar.

MIQUEL. Bè! com vulga....

VÍCTOR. Per de prompte
anemsen á mon despatx;
allá estarem mes tranquils
y ningü 'ns vindrá á estorbar.
Vosté al tornarme l' anell
m' ha fet un favor tan gran,
qu' ab ell entra á dins mon ánima
un raig de felicitat.

(S' en van pel fondo esquerra. Miquel pren al
anarsen lo sombrero que ha deixat sobre de la
consola y Victor lo surtà que deixá al entrar so-
bre una cadira á l' esquerra.)

MIQUEL. (Ap.) Ell desitja que l' ajudi
y jo no m' hi puch negar,
sense descubri 'l secret
qu' á Deu sols he confessat.

ESCENA XII

DOLORS y JULIÀ *per la dreta.*

JULIÀ. En Ramón are es ab'ell
perqu' ell mateix l' ha cridat.

DOLORS. Y don Victor?

JULIÀ. Era aquí,
l' hi he deixat enrahonant
ab un senyor, y are deluen
ésse 'ls dos en lo despatx
del senyoret.

DOLORS. Está bé.

JULIÀ. Vol que 'l cridi?

DOLORS. Tant se val.

A la saleta hi ha una
germana de caritat;
fàssila entrar, prendre assiento
y que 's serveixi esperar.
(S' en va per la primera esquerra.)

ESCENA XIII

AURORA y JULIÀ.

JULIÀ. *(Desde la porta del fondo)*
Senyora, fassi 'l favor...

AURORA. *(Entrant y detenintse en lo cancell de la
porta)*

(Ap.) Dèu mèu!

JULIÀ. Tinga la bondat
de prendre assiento un moment.
Vosté te res que manar?

AURORA. Gracias...

JULIÀ. Donch ab son permis
me retiro.

AURORA. Deu lo quart.
(Julià s' en va pe 'l fondo.)

ESCENA XIV

AURORA *sola.*

*(De peu apoyada en la cònsola y després d' un mo-
ment de pausa.)*

No sè per qué al entrá aquí
sentó repugnancia extranya;

jo no sè si 'l cor m' enganya
ó es qu' estich fora de mi!
Sento una atmósfera aguda
que tots mos sentits mareja,
y fins sembla que 'm rodeja
una visió coneguda.

(S' adelanta pausadament.)

Aquests mobles... jo 'ls conech,
y fan reviuere uns recorts,
que fa uns quants anys eran morts
per la meva ànima. Oh! crech
Dèu del Cel, que vols probar
ahont arriba ma virtut;
mes, si l' ànima has volgut
lo meu cor tens que salvar...
Sento una veu misteriosa
que 'm diu: «vésten.» Y al moment,
«no 't moguis,» m' está dilhent
un altre veu poderosa...

*(Instintivament fixa la mirada en lo retrato de
D. Baltasar.)*

Oh! que veig! L' imatge ingrata
del que matá 'l pare mèu!... *(Plorant.)*
Aconselleume, bon Dèu,
que hi ha caritat que mata!
Jo dech cuidar-lo! Ab lo plor
amarg qu' are 'm vè á ofegar!...
No! 'L podria envenenar
ab llágrimas de mon cor.
Si 'm sembla sentir la fel,
qu' á donarli m' encaminas
Dèu mèu! Oh! Quantas espinas
trovo en lo camí del Cel!
Y las tinch que trepitjar,
y tinch que tencar mon cor,
y á dins inclourhi 'l dolor
y l' ultratge y perdonar!...
Y no obrir jamay mon llabi
mes que per pregá ó somriurer
y viurer no poguent viurer
y pagá ab favor l' agravi!
Oh! si; aquesta es ma misió
y he de viure en lo torment,
qu' allá ahont no hi ha sofriment
no li pot habé abnegació.
Y tinch que viure lluytant;
pero es lo Cel qui mi obliga,
y lluytaré perque siga
lo meva gloria mes gran...

(Veient lo retrato de Victor.)

En Victor! la imatge seva!...

m' està mirant! Tu, gran Dèu!
fes mil trossos del cor meu,
ja que mon ànima es teva.
Jo peco y no vull pecar!...
per que m' han portat aquí?
Oh! no hi há consol per mi,
jo 'm perdo y me vull salvar.
Y si aquí 'l malalt fòs ell...
quina angúnia!... quin martiri!
quin sofriment! quin deliri!
no!... no!... m' han parlat d' un vell!...
Y en Victor encare es jove...
si... molt jove... Y deu senti!
Pot sé encare pensa en mi!...
Y si 'm veu... y si renova
sa passió ab paraulas tendres!...
y si es que no m' ha oblidat,
y vol d' un foch apagat
ferne reviure las cendras?...
Que faré! Resignació!
Mes la forsa ahont es? Jo probó
y la busco y no la trovo
perque m' ofega 'l doló.
Y 'l dolor mon cor tortura,
y lluytant y palpitant,
sembla qu' estich apurant
lo cálzer de l' amargura!...
Prou! Aquest estat violent
'm va semblant massa fort,
jo dech apaírta' l' recort
de Victor del pensament.
Y no puch! Sento un desmay
per mes que 'l Cel me conforta,
no hi ha columna tant forta
que no pugui caurer may!
Mes si caich... oh! no cauré!

(*Agafant lo Sant Cristo que penja de sos rosaris.*)

qu' es la creu del Salvadó
l' àncora de salvació
y ab la creu me sostindré.
Lluytaré fins á morir,
ja qu' are tinch que trovar,
l' home que 'm va fè estimar
y 'l que 'm va ensenyá á aburrir!
Valor, Aurora, valor;
resignació y sant anhel!
Ajudam tú, Dèu del Cel,
y vina á arrancarme 'l cor!

(*Cau mitj desfallida y plorant en lo puñl' de cara á la paret de la dreta.*)

ESCENA ÚLTIMA

DOLORS y RAMÓN *entrant en escena per la primera porta esquerra. Dita.*

DOLORS. *(A Ramón.)*
Vosté Ramón anirà
per aixó qu' are demana.

RAMÓN. Corrents! *(S' en va cap al fondo.)*

DOLORS. *(Veyent á Aurora.)*
Pot entrar germana.

AURORA. *(Alsantse y dirigintse al quarto de don Baltasar.)*

Ay! tremoló!... qué tinch?
(Veyent á D. Baltasar y cayent desmayada junt al sofà en brassos de Dolors.)

Ah!

DOLORS. Dèu del Cel! Ramón!

RAMÓN. *(Retrocedint.)* Dèu mèu!

DOLORS. *(A Ramón.)* Ajúdim!

RAMÓN. *(Arrimantsi.)* Pobre senyora!
(Reconeixentla.)

Oh! la senyoreta Aurora!

DOLORS. *(Deixant á Aurora apoyada en brassos de Ramón y tancant la porta del quarto de D. Baltasar.)*

Ella! Silenci per Dèu!

(Lo teló cau ràpidament.)

FI DEL ACTE PRIMER.

ACTE SEGON

La mateixa decoració. Son las vuit del vespre. La xemeneya está encesa, com també las candelas de la cónsola. Al fons s' hi deu veurer lo jardí il·luminat per las bombas de gas.

ESCENA PRIMERA

DOLORS y MIQUÈL; *després* JULIÀ.

MIQUÈL. Donchs, es molt estrany que 'ls dos no 'ns enteressim de res. En lo seu despatx estavam enrahonant tranquilament; nos han servit l' esmorsá en lo seu despatx mateix, y ni en Julià ha obert la boca, ni nosaltres hem comprés que pogués está enterat de 'l que vosté 'm refereix.

DOLORS. Perque l' he advertit.

MIQUÈL. En Víctor, aixís qu' habem prés café, s' ha tirat sobre un sofà, y jo he sortit un moment, à fer certas comisions, que l' interessan per cert. Torno per donar-li compte de mas gestions, y creyent que 'l trovaria dormint, l' he trovat tranquil, despert, s' ha arreglat, ha donat ordre d' enganxá 'l cotxe al moment, y s' en ha anat, suplicantme sobretot que l' esperés, à fi de diná 'l dos junts

- y arreglà uns comptes pendents.
Y aquí 'm té y aquí l' espero;
y si are no 'm diu vosté
lo qu' ha passat, á aquest' hora
no estaria al tant de rés.
- DOLORS. Donchs no li he dit lo mes grave.
MIQUEL. Mes grave encare?
DOLORS. Ja ho crechl'
Vosté, quan ha entrat aquí,
no m' ha dit qu' era 'l caixer
d' en Basqués?
- MIQUEL. Just; si senyora.
DOLORS. Y l' estimava?
MIQUEL. En extrem;
y en un mateix grau d' efecte
era correspost per ell;
tant, que jó entrava y sortia
d' aquella casa, 'l mateix
que si fòs á casa meva.
L' Aurora, un angel de Deu,
l' alegría de la casa,
me tenia especialment
un carinyo extraordinari,
y de pensarli no mes,
me venen als ulls las llágrimas
y tot lo cor se 'm parteix.
Jó l' estimava, senyora,
ab deliri...
- DOLORS. Ho crech molt bé.
MIQUEL. Y en Víctor y ella 'm tenian
per sou millor confident;
aixís es, com pot comprendre,
qu' existia entre tots tres
aquella especie d' afecte
ó simpatía, qu' uneix
á certs cors, perque es d' aquellas
que creixen sensiblement,
ab la forsa dels mes purs
y mes nobles sentiments.
Vosté no la coneixía?
- DOLORS. No senyó; y precisament
ja veu las cosas del mon
com van, que ja la conech.
- MIQUEL. La coneix?
DOLORS. Fá pocas horas.
MIQUEL. Ahont l' ha vista?
DOLORS. Aquí mateix.
MIQUEL. L' Aurora ha vingut aquí?
DOLORS. Ha vingut... y encara hi esl...
MIQUEL. Senyora!
DOLORS. Aquella germana

de caritat, que vingué
per cuidá á Don Baltasar,
es l' Aurora!

MIQUEL. Dèu del Cell

DOLORS. Aquí té, donchs, lo mes grave
del cas. Quan ella caigué,
per evitar que 'l senyor
de son desmay s' enterés,
al saber qu' era l' Aurora,
perque en Ramón al moment
l' ha coneguda, he tencat
la porta al instant; mes ell,
que l' ha vista y l' ha sentida,
l' ha coneguda també.

MIQUEL. No l' havia de conèixer!

DOLORS. De manera, que després
qu' he pogut deixá á la pobre
en un llit, ab un d' aquells
atachs que tant fan patir
á qui 'ls veu com qui 'ls sofreix,
m' en vinch á véure 'l senyor
y 'l trovo en un gran tropèll.
Y lo mes estrany encare,
es que, per lo qu' he comprés,
ell, que ni parlar volia
d' ella, solament per ser
la filla...

MIQUEL. Sil...

DOLORS. Donchs avuy
lo trovo radicalment
modificat. Per de prompte,
llagrimejant, lo primer
que m' ha dit, «que vinga 'l metje,
«vajintlo á buscar corrents»
Y 'l metje ha vingut; la vista,
l' ha auscultada, y jo no sé
lo qu' ha dit que l' hi trovava,
que no li agradava gens,
com si ja vingúés patint,
d' una enfermetat fá temps.

MIQUEL. Cóm? l' Aurora?...

DOLORS. Si l' Aurora...

Aixís ho ha dit en Torrent.
Jo, tot seguit li he aplicat
papés de mostassa als peus,
y al cap d' un quart la pobreta
ab prous treballs s' ha refet.

MIQUEL. Oh! tinch un desitj de véurer-la!...

Y un ànsia...

DOLORS. Mon pensament
era, al veurer lo que passa,

- que l' Aurora s' en anés,
à fi d' evitar disgustos
y sobretot nous tropells.
- MIQUEL. Oh! no!
- DOLORS. Mes, no 's dona conta
de son desvaneixement;
diu qu' aquí 'l deber l' obliga
y ha de complí ab son deber.
Per altre part, lo senyor
ab gran calor insisteix
en qu' ella d' aquí no 's mogui,
y ja no sé francament
que pensar de tot aixó,
ni qu' es lo qu' habem de fer.
- MIQUEL. Si dech dirli la vritat,
jo penso lo mateix qu' ell.
Quan ella es aquí, senyora,
es per voluntat de Dèu,
y may deu anarse en contra
dels alts propòsits del Cel.
Ahont es aré?
- DOLORS. Es allá dins.
L' he deixada fa un moment
en aquell quarto, resant
y esperant que l' avisém.
- MIQUEL. Sento 'l cor que s' en hi va.
- DOLORS. Si vosté vol y coneix
que no hagi d' impresionarla
'l veurel, l' avisaré.
- JULIÁ. *(Entra portant á la ma dreta una carta
en una safata y en l' esquerra una tassa
de caldo en un plat.)*
Lo bouillon qu' ha demanat
per Don Baltasar, y á mes
aquesta carta.
- DOLORS. Una carta?
- JULIÁ. Per Don Víctor.
- DOLORS. Está bè.
*(Pren la tassa de las mans de Juliá, junt ab la car-
ta. Aquesta la deixa sobre de la tauleta. Juliá s'
en ró per la mateixa porta.)*
Jo vaig á doná 'l bouillon
al senyor. Si vostè creu.
convenient qu' avans avisi
á l' Aurora...
- MIQUEL. Vají fent
y no 's preocupi per mi;
si es cas ja l' avisaré.
(Dolors s' en va per la primera esquerra.)

ESCENA II

MIQUEL, *sol.*

No sè que fèr! si cridarla
ó esperarla... 'L cor me diu
que la cridi; una sorpresa
pot ferli mòlt mal, y estich
entre un desitj que m' abraça
y una veu que 'm fa obeir.
Qu' es lo que 'm passa, Dèu mèul
qu' es lo que sento aqui dins?
Perque tremolo, si may
ha sortit de dins del pit,
ni per ella, ni pe 'l mon,
l' adoració que li tinch?
Ella es d' en Víctor y en Víctor
es d' ella y may al amich
ni á n' ella he de fèr traició.....
Aquesta no cap en mi
y encar que 'ls códichs no ho vulgan
la traició es sempre un crim.
No, Víctor! si ella t' estima,
tu no has de témer de mi,
ni que falti á la consciencia
ni que traheixi al amich;
jo t' ajudaré com sempre!
Pobre Víctor! y ha sortit
per saber notícias d' ella
ignorant qu' ella era aqui!
Y si vè, y ningú l' avisa
y la veu, corre perill
de perdre 'l seny d' alegría.
Quin conflicte! *(Queda pensatiu.)*

ESCENA III

VÍCTOR y JULIÁ y dit.

*(Julià pren lo sombrero y l' abrig de Víctor y
s' en vá per la dreta primer terme.)*

VÍCTOR. Bona nit;
Miquel, perdónim, eh?

MIQUEL. Víctor!
ja sab vosté qu' entre amichs
com nosaltres dos...

VÍCTOR. *(Seyent prop de la tauleta.)* Mil gracias.
Y 'l papá que fá?

MIQUEL. Seguint.

- VÍCTOR. Jo estich mòlt atropellat.
MIQUEL. Calmis!
VÍCTOR. Soch un infelís!
MIQUEL. Oh! no tant!
VÍCTOR. Miquell!
MIQUEL. No tant!
VÍCTOR. Fòu en va tot quant hem dit,
ni per lograr cap mes joya,
ni saber d' ella ni un fil.
L' Anita m' ha rebut bè.
MIQUEL. Ja m' ho figurava així.
VÍCTOR. Ha estat ab mi mòlt amable
habent mostrat gran desij,
de que las mèvas visitas
las repeteixi sovint;
y ha dit que si hi vaig demá,
coneixeré á son marit.
MIQUEL. Jo m' en alegro. Ja veu
com referent á 'ls amichs
d' en Basqués, vosté es injust
y en lo mon no 's deu sè aixís.
VÍCTOR. Per lo que toca á l' Aurora
no 'n sab res!
*(Victor agafa la carta que hi há sobre de la tauleta y distretament romp lo sobre durant lo se-
güent apart de Miquel.)*
MIQUEL. *(Ap.)* Y com li dich
qu' ell está de ella á pochs pasos!...
VÍCTOR. Cregui, Miquel, qu' á la fi,
per mi ja no hi ha altre vida
que la que porto, fugint
del mon per la porta gran,
y entre 'l vici y lo burgit,
olvidá 'ls dolors de l' ànima
ó bè tencarls aquí dins.
MIQUEL. Creu que no hi ha altre manera
per vosté d' ésser felis?
VÍCTOR. No; aixís goso,
MIQUEL. O creu que gosa.
VÍCTOR. O aixís visch.
MIQUEL. O creu que viu,
VÍCTOR. Bè; sí, vosté tè rahó;
mes com la materia vil
no pensa mes qu' en l' essencia
del goig. del vici, del crim...
MIQUEL. Del crim?
VÍCTOR. Sí, Miquel, no 'n dupiti;
Aquest es un de tants fills
del vici! 'L vici tè tantas
seduccions, es tant bonich...
Velhi aquí l' imatge d' ell :

(*Haurà obert la carta y trèt un retrato que ensenya á Miquel.*)

MIQUEL. Una dona?

VÍCTOR.

Donal si;

Una Vénus, una amiga
mèva, que sens lo permis
de ningù se n' entra á casa.
per recordarme que tinch
certs compromisos ab ella
y que no 'ls dech evadir.

(*Victor llegeix rapidament la carta*)

MIQUEL. (*Ap.*) Aixís profana 'l recort
de l' Aurora!

VÍCTOR.

(*Deixant la carta y lo retrato sobre de la tauleta.*) Es un deslis!
un capritxo com molts altres,
que ja he tingut per l' estil,
y 'm costan cars. Jo li havia
promés, que demà á las cinq
l' acompanyaria al tren,
perque se m' en vá á París
y desitja algùn diner;
tres mil pesetas...

MIQUEL.

Tres mil!

VÍCTOR.

Sil y m' ho recorda d' un modo
tant seductor, tant bonich!...

MIQUEL.

Ja!

VÍCTOR.

Ab un paper perfumat,
plé de mentidas, que diu
lo que 'l vici vol que digui
puig no sap mes que mentir.
Quan un es en mitj del fang
no veu lo que hi ha pel mitj.
Sols quan ne surt s' en adona
y aixó es lo que 'm passa á mí,
perque quan mon cos reposa,
lo que tenim á qui dins,
siga 'l cor ó siga l' ánima
no sossega, y 'm fá sofrir.
Allavors veig á l' Aurora,
y encara sembla que tinch
mès desitjos de trovarla,
si es que mès ne puch tenir.
Y ab la esperansa perduda
y entre 'l dolor y 'l neguit,
va buscantla la mèva ánima
com busca l' auCELL son niu:
perque á mí 'm falta calor,
y si visch, jo sé que visch
portant la vida de fora,
y á dins la mort y l' oblit.

Y com jo, quants n' hi há, Miquel,
qu' en lo mon viuhén aixís!

(Miquel está pensatiu.)

Si la ditxa es sols un sonni!
l' home creu trovarla aquí;
la veu, l' alcansa, la toca...
y s' esfuma, 's pert, fugint
com núvol que s' evapora
deixetantse en lo infinit...!
Miquel! Si acás lo molesto....
veig qu' está tant pensatiu!...

MIQUEL. L' escolto... *(Ap.)* Jo 'l que voldria
trová un medi... ferl sortir...
reflexionar, parlá ab ella...

VÍCTOR. A mi 'm faltava un amich
y avuy, no sè perquè 'm sembla
que l' he trovat; que ja 'l tinch.
Aconséllim com ho feya
quan era jo mes felis...

MIQUEL. Desitja que l' aconselli?

VÍCTOR. Si.

MIQUEL. Si tal es son desitj
y no tè que prendreho á mal...

VÍCTOR. Miquel!

MIQUEL. Li voldria dir,
que recordès que son pare
está mal y es allá dins;
y que, segons tinch entés,
vosté, desde 'l dematí
no l' ha vist y aixó es impropí,
com pot comprendrer, d' un fill.
Si pren á mal mon consell...

VÍCTOR. Oh! al contrari; gracias mil.

MIQUEL. Procuri está ab ell un rato,
y 'ns queda tota la nit
per parlar de 'l que li plagui
y per disposar de mí.

VÍCTOR. Diu mòlt bè y vosté no sab
lo que li quedo agrahit;
l' obehéixo y hasta luego.

(S' en vá per la primera esquerra.)

MIQUEL. Jo quedo esperantlo aquí.

ESCENA IV

MIQUEL, *després* AURORA.

MIQUEL. * Aixís va 'l mon! Mentres jo
* tinch forsa y abnegació
* y he fet del cor relicari

* de son recort, 'l sagrari
* ahont li presto adoració,
* ell, per matar son desfici,
* no ha sabut fê 'l sacrifici
* de salvar tant santa imatge,
* del baf del llibertinatje,
* ó dels grans fangars del vicil
* Bah! no hi pensém mes. Prudencia
* y virtut. Jo dech cridarla!
* M' está matant l' impaciencia,
* y encare que ma presència
* crech qu' haurá d' impresionarla,
* ni al desitj puch resistir,
* ni cas de consciencia fôra,
* que no tractés d' evadir
* que, de sopte, ell y l' Aurora
* are 's trovessen aquí.

(Fa uns quants passos dirigitse al quarto d' Aurora y després se detura.)

Sembla que 'm falta valor
per cridarla!... es tant l' anhel
que sent per véurerla 'l cor,
que si no m' ajuda 'l Cel...
Ella obra!

(Aurora obra la porta y entra en escena.)

Aurora!

AURORA. *(Admirada.)* Miquell
(Arrimantse á n' ell afectuosament.)
Vosté aquí! vosté sabia...
(Miquel emocionat s' aixuga 'ls ulls.)

MIQUEL. Aurora! Si es l' alegria
de trovarla! Com podia
créurem jamay tant felis,
que quant menos ho pensès,
sens qu' haji pogut may mes
olvidarla un sol instant,
Dèu fôra tant bó y tant gran
que trovarla 'm permetés!
Si pogués obrir mon cor,
are hi veuria 'l dolor,
en llágrimas convertit,
com va pujant desde 'l pit,
y va transformantse en plor.
No la deu, donchs, inquietar
un plor que mon cor retorna;
deixim, Aurora, plorar,
qu' es lo dolor que s' en vá
y l' alegria que torna.

AURORA. Bè; donchs. no 'l vull véurer trist
y si li causo torment

me veurè en lo sentiment...
MIQUEL. No, ab vuit anys que no 'ns hem vist,
no hem d' amargá aquest moment.
Parlim; contim, que ha sigut
de vosté? perque ha deixat
lo món?

AURORA. Ell no m' ha volgut,
y jo, Miquel, l' he perdut
pe 'l bè y per la caritat.
Quan lo papá vá morir,
en l' arbre que 'l cor cuidava,
sols una fulla hi quedava,
l' última esperansa al fi,
qu' en lo mon alimentava.
Perduda aquesta també,
perque la fulla caiguè
un día de trist recort,
vaig veure en torn mèu la mort,
y 'm fèu reviurer la Fé.
Ab ella 'm vaig abraçar,
ab sas alas vá cobrirme,
y l' ánima que 'm doná,
al Cel la vaig retornar
y 'l Cel sas portas vá obrirme.
De Dèu rebí la missió
que compleixo ab sant anhel,
y, sentint la vocació,
ab la sèva intercessió,
vaig fer professió, Miquel.
Fá vuit anys! He corregut
molts hospitals, molta terra,
y jamay m' han abatut,
ni hospitals ahont m' hagin dut
ni 'ls vils horrors d' una guerra.
En dos d' ellas he estat jo,
y en tant trista situació,
no han trencat del cor las alas,
ni 'l xiulament de las balas,
ni 'l cruiximent del canó.
En una, caigui ferida,
y per fer bè, decidida
ma voluntat, qu' es mòlt forta,
no 'm vá deixar caurer morta,
y vaig alsarme ab mes vida.
Y de dias y de nits,
per las trinxeras y 'ls forts,
corrent sempre en tots sentits,
aquí cuidava á 'ls ferits,
y allá pregava pe 'ls morts.
Y fent bè y fugint del mal,
son asil de ma mortalla,

lo quarto d' algùn malalt,
las salas d' un hospital
ó bè algùn camp de batalla...

(Pausa.)

Mes, avuy, no sè per qué,
aixis qu' he arriuat aquí,
he sentit perdre l' alé,
y abandonantme la Fé,
lo Cel s' ha oblidat de mí.
Y aquell cor, qu' era de roure,
y rés del mon feu conmourer,
lluytant en mitj del dolor,
certs recors l' han fet sosmourer
y han envilit lo mèu cor.

MIQUEL. ¡Aurora! ¡Estich conmogut!
AURORA. ¡Tot ha passat! Fou degut
à recorts que 'l Cel me veda.
Ja en lo mar ni rastre hi queda,
de la pedra qu' hi ha caigut.

MIQUEL. ¡Tot jau aquí dintre!
(*Ab energia.*) Oh! no!

AURORA. ¡Sí, sí!

MIQUEL. No encare!

AURORA. Miquel!

Es la voluntat del Cel,
y la mèva vocació.

MIQUEL. Respecto tant sant anhel,
com venero virtut tanta
en vosté, qu' es una santa,
digna imatge de la gloria,
mes ¡ay! si es cert que l' historia
de tanta virtut m' encanta,
jo no sè perquè 'm condol,
y tal fermesa no 'm plau;
puig sento un gran desconsol
admirant son vestit blau,
que 'm sembla un vestit de dol.

AURORA. Miquel, per Dèu!

MIQUEL. Si sabès

lo que desitjo y vejès
are 'l meu cor, tal vegada
son ánima atribulada
de mon doló 's condolguès.
Véurerla aixis me confón;
y si no fóra un afront
ó una ofensa, li diria...

AURORA. Miquel, per Dèu!

MIQUEL. Que voldria

que de nou tornès al mon.

AURORA. No es posible y si vol are
aumentá encare 'l martiri

- MIQUEL. que 'm consum y se 'm prepara...
No; mes pensi ab lo sèu pare
que l' estimava ab deliri;
qu' ell no hauria tolerat
que l' hagués abandonat
retornant l' ànima á Dèn,
y qu' are, en son lloch posat,
la mèva es la sèva veu.
Pensi ademés, que tenia
tal volta en lo mon pendent
encare algun jurament,
y que trencarl no podia
de cor ni de pensament.
- AURORA. Miquell 'm sento abatuda!...
- MIQUEL. Auroral
- AURORA. Estich conmoguda!
- MIQUEL. Hi ha encare...
- AURORA. Vosté 'm confón!
- MIQUEL. Alguna ànima perduda
que vá buscantla pe 'l món,
qui porta una vida errant,
com aucell que busca 'l niu,
y si 's detura un instant,
sènt una veu que li diu
«endevant, sempre endevant».
Qui aixís la busca, sofreix;
que no es l' amor com lo fum
que creix y desapareix;
es com lo sol, que quan creix
mes s' estèn la sèva llum.
En Víctor encare ignora
que tinga prop d' ell l' Aurora,
à qui estima ab molta fé.
Vol vèurerl?
- AURORA. Oh! no! un altre hora...
may!
- MIQUEL. Cóm may?
- AURORA. Si no pot sèr!
- MIQUEL. Lo crido?
- AURORA. No, Miquel, no;
no 'l cridi, tinga pietat
de mi! quina situació
la mèva!
- MIQUEL. Y si surt?
- AURORA. Oh! jo
m' aniré.
- MIQUEL. Y la caritat?
Y la abnegació?
- AURORA. (Ap.) Cruel
dilema... Tanta virtut!...
- MIQUEL. Auroral!...

AURORA. Pietat, Miquel,
puig sento faltarme 'l Cel
que m' havia sostingut.
Lo qu' are vosté voldria
portat del desitj mes sant,
no pot ser. Ni jo podria
aymarlo, ni ell lograria
salvá un abisme semblant.
Ans que tot la Religió
m' ho impideix; la professió,
que vaig fer per culpa seva
vá endursen l' ánima mèva
y pot lo Cel mes que jo...

MIQUEL. Pot ser Dèu...

AURORA. Si aixó no fora
bastant, existeix encare
un altre barrera.

MIQUEL. Aurora!

AURORA. Vosté tal vegada ignora
qu' en son llit de mort, mon pare,
de Don Baltasar parlant,
recordant nostre ruina,
y abrassantme delirant,
deya: «es ell que m' assassina
»es ell que m' está matant,
»la seva sang me subleva;
»no, Victor, no será tèva
»la mèva filla.» Y mirantme
y estrenyentme y subjectantme,
«Juram que no serás seva
»'m diguè, jurambo aquí,»
«Jo os ho juro» li vaig di...
Y com si sols esperès
que tal jurament li fès,

MIQUEL. vá besarme y vá morir... (*Aurora plora.*)
(*Ap.*) Pobre Victor!... Pobre Auroral...
No li ha medi... Oh! no! cor mèu
callal...

(*A Aurora.*) Calmis! perque plora
aixis...

AURORA. (*Agitada.*) Oh! la seva veu...

MIQUEL. Mes...

AURORA. Miquel, salvim per Dèu!
Ell deu sortir! no 'l puch véurer;
ajudim; m' en vull anar...

MIQUEL. Prudencia!

AURORA. Vull respirar.

MIQUEL. (*Ap.*) Quin martiri! Y l' he de treurer,
d' aquí dins!

AURORA. Jo 'm vull salvar!

MIQUEL. Anèm; no estiga intranquila...

apoyis!

(Miquel agafa à l' Aurora de la ma esquerra.)

AURORA. Sortim d' aquí!

MIQUEL. Anirém fins al jardí
la nit es dolsa y tranquila.

AURORA. Dèu tinga pietat de mí!

(S' en van pe 'l fondo.)

ESCENA V

DOLORS, VÍCTOR.

(Dolors surt del quarto de Don Baltasar, seguida de Victor.)

DOLORS. (Obrint ab cuidado la porta.)

(Ap.) No son aquí! menos mall
Han obrat mòlt santament.

VÍCTOR. Vosté insisteix en negarme
lo qu' he sentit jo mateix;
y 'n proba de lo que dich,
veig que 's fora Don Miquel,
habentme donat paraula
d' esperarm' aquí.

DOLORS. (Ap.) Dèu mèu!

(Alt.) Don Victor! Jo no l' enganyo.

VÍCTOR. Senyora...

DOLORS. Pot estar cert,
que no diria una cosa
per un altre.

VÍCTOR. Jo 'l que sè,
que quan he entrat en lo quarto,
com qu' ho he fet pausadament,
perque si 'l papá dormia,
sentintme no 's despertès,
vostés no han sentit mos passos,
ni han pogut veurerm, perque
ho impedían las cortinas
de l' alcoba. En 'quell moment,
sentint que 'l nom de l' Aurora
sortia dels llabis frets
del papá, que no l' havia
volgut pronunciar may mes,
m' he detingut á la porta,
ab desitjos de saber
quins misteris inclohuia
lo nom d' ella en llabis d' ell.
Vostés parlavan ab pausa
y no alsavan mòlt la veu,
qu' es lo qu' á fer s' acostuma
quan se tracta d' un secret;

pero no ha sigut obstacle,
perque enterarme poguès,
entre núvols y entre sombras,
de l' Aurora ó d' algún fèt
qu' ab ella tè relació,
y, dihent ella, ab mí també.
«Lo véurer caure á l' Aurora
m' ha ferit» deya després
lo papá. Vosté, allavors,
com venintli al pensament,
l' idea de que 'l sentis
algü, ademès de vosté,
li ha dit que parlès mes baix;
y ja desd' aquell moment,
no han comprès los meus oídos
mes que frases sens concert,
pronunciá encare 'l nom d' ella,
repetí 'l nom d' en Miquel,
algunas paraulas vagas,
uns quants sospirs y res més.
He aixecat lo cortinatje,
m' he arrimat prop de vostés,
y ab un somris en los llabis
y ab mon cor bèn plé de fel,
entre 'l dolor que 'm consüm
y 'ls desitjos de saber
l' essencia d' aquests misteris,
he tractat inútilment,
d' escudrinyá en las miradas
tot lo que saber pretench.
Lo papá l' ha vista cáurer.
Ahont ha caigut? jo no ho sé.
Aquí dins? Ni somniarllo.
Pot sé l' ha vista á través
dels vidres de son balcó,
com queya á 'l mitj del carrer.
Vosté no vol confessarmho,
mes jo ho averiguaré...
Ella viu y es lo que basta,
no tinch que saber res més.
En Miquel que tant m' estima
me será franch y sencer,
y no 'm cap dupte, senyora,
qu' ell sabrá descorre 'l vel
del misteri y voldrá dirme,
si es qu' ho sab, ella allá hont es.

(Fent un moviment d' anarsen y deturantse.)

Donchs ja qu' en Miquel es fora,
vaig jo en busca d' en Miquel.
Y si ell, per algun motiu
que per are desconech,

mostrès igual resistència
que la que 'm mostra vosté,
al véurer l' amor que fuig
y l' amistat que 'm traheix,
sense consol, sense aquesta,
y sense pau, sens aquell,
no preguntin ja allà 'hont sò
si es que no 'm vehuen may més,
ni 'm busquin, perque podrà
tant sols contestarls lo Cel,
ó donarls conta de mi
l' abisme del mar inmens.

(S' en vá desesperat per la primera porta de la dreta.)

ESCENA VI

DOLORS y després JULIÁ.

DOLORS. (*Cridantlo fent uns quants passos detrás d' ell.*)

Don Víctor! Don Víctor! cá!
qui 'l detura! Válgam Dèu!
Jo no 'l puch véurer sofrir;
y si tingués ascendent
sobre ell, li confesaria
la veritat. Don Miquel
será en lo quarto ab l' Aurora,
y en Víctor vá en busca d' ell.
Don Miquell...

(*Trucant á la porta segona dreta.*)

Ningú respón...

No son aquí... no ho entench...

(*Toca 'l timbre y apareix Juliá.*)

Juliá!

JULIÁ. (*Entrant.*) Mani!

DOLORS. La germana
y aquell senyor?...

JULIÁ. (*Observant l' escena.*) Li diré;
sòn pe 'l jardí que 's passejan.

DOLORS. (*Ap.*) Es un home molt prudent;
entretant...

JULIA. (*Ab recel.*) Donya Dolors!

DOLORS. Qué?

JULIÁ. 'Hont es Don Víctor?

DOLORS. Per qué?

JULIÁ. Me convè saber si es fora.

DOLORS. Si; se n' ha anat fá un moment.

JULIÁ. Donchs, aquí tè una tarjeta
que m' ha entregat Don Miquel.

(*Trayent de la butxaca una tarjeta que dona à Donya Dolors.*)

DOLORS. (*Llegint.*) «Procuri evitar qu' en Victor
»s' en vinga al jardí.» Corrents.
Vaji á dirli qu' ha sortit
y poden pujá.

JULIÀ. Está bè.
(*Julia s' en va pe 'l fondo.*)

DOLORS. Lo qu' es si aixó dura mòlt
perderè l' enteniment.

ESCENA VII

DOLORS, RAMÓN y lo DOCTOR.

RAMÓN. (*Anunciant desde 'l fondo.*)
Lo senyor Doctor!

DOLORS. Que passi.
(*Ramón s' en va.*)

DOCTOR. Bona nit, senyora. Veu
com lo Doctor no s' oblida
de venir?...

DOLORS. Se li agraeix.

DOCTOR. Cóm segueixen los malalts?

DOLORS. Mòlt bè, relativament;
la germana es pe 'l jardí
que passeja ab Don Miquel.

DOCTOR. Don Miquel qui es?

DOLORS. Tè rahó,
si no está ab antecedents...

DOCTOR. Pot ser si 'm diu l' apellidó...

DOLORS. Era 'l caixer d' en Basquès.

DOCTOR. Lo caixer...

DOLORS. Sí, y s' ha trovat
aquí ab l' Aurora...

DOCTOR. Comprench.

Y Don Baltasar?

DOLORS. Passat
aquell atac, diu també
que sembla qu' es tot un altre
y está animat y content.
Pareix que l' abnegació
d' aquesta noya, li ha fet
un efecte extraordinari
y agradable al mateix temps,
deixant apart l' impressió
primera.

DOCTOR. Naturalment.

Es que li ha molts mals, senyora,
y 'l del cor es un d' aquests

en que un goig ó una alegria
solen sè 'l millor remey.
Partint d' aqueix punt de vista,
no m' oposo poch ni gens,
á que l' Aurora no 's mogui
y 's quedi cuidantlo á n' ell.

DOLORS. Vol dir?

DOCTOR. Entraré á visitarlo
y després decidirém.

(*S' en van los dos per la primera esquerra.*)

ESCENA VIII

AURORA y MIQUEL, *entrant per la porta
del fondo.*

MIQUEL. (*Ap.*) No hi ha ningú.

AURORA. (*Que figura anar seguint la conversa-
ció ab Miquel.*)

Ell pot estar

convensut de mon perdó,
perque Dèu nostre Senyor
nos ensenya á perdonar.

Per ma part, estich segura
de que tant ell com son fill,
essent pe 'l cor un perill,
no seràn ma sepultura.

MIQUEL. Oh! m' admira virtut tanta!

AURORA. Tanta, diu! per Dèu, Miquel!

MIQUEL. Sí; m' admira 'l sant anhel
de vosté, qu' es una santa,
y 'm pasma l' abnegació
ab que á son deber s' aferra.

AURORA. Si la virtut á la terra
es lluytá ab la tentació.

Trová 'l perill y afrontar-lo
y pe 'l perill no rendirse;
sentir la set y abstenirse,
sentí 'l plaher y ofegar-lo;
jamay mostrarse vensut,
amparat sempre ab la Fé
y lluytar sempre pe 'l bè
dels demés, aixó es virtut.

Y per ço no ha d' estranyar,
que passada l' impressió
primera, entri jo en rahó,
y estiga prompte á lluytar.
Are, donchs, gracias Miquel,
y deixim!

MIQUEL. Si es que 'm condol

deixarla! Y 'l desconsol
d' en Víctor?...

AURORA. Pregaré al Cel
per ell, es l' únich que 'm queda;
l' únich que li puch guardar
es lo mèu cor per resar;
per aymar-lo, 'l Cel m' ho veda.

MIQUEL. Y si véurer-la intentés
sabent que vosté es aquí?

AURORA. Dèu tindrà pietat de mi
y 'm salvarà sempre més.
Adeu Miquel...! Li agralheixo
l' afecte que 'm guarda encare.

MIQUEL. *(Ab efusió.)*
Si l' estimo tant!...

AURORA. Mès are
ab ver sentiment lo deixo.

MIQUEL. Si es que no 'm puch separar
de vosté... Si es que l' anyoro...

AURORA. Oh! gracias, Miquel!...

MIQUEL. Si ploro!...

AURORA. Dèu li recompensará
tant gran, tant pur sentiment,
com jo desde 'l fons del cor.
Adeu. Miquel...

MIQUEL. Per favor!

Oh!
AURORA. Tinch que resá un moment!
(S' en vá per la segona dreta.)

ESCENA IX

MIQUEL y després RAMÓN.

MIQUEL. Y li he dit que l' estimava!
Perqué 'ls llabis m' han trahit?
Perqué li han obert lo pit
ahont mon secret guardava?
Sens dupte no m' ha comprés!
En quin concepte 'm tindria!
Y en Víctor... com jutjaria
lo que inconscient he comés?
No; cautiú aquest amor,
may més d' aquí sortirá,
y ans que 'l cor torni á parlar
jo sabré arrancarme 'l cor.

RAMON. *(Entrant esberat.)*

Ah! Don Miquel! Don Miquel!

MIQUEL. Qué?

RAMÓN. Está sol?...

MIQUEL. Si; aquest neguit...
RAMÓN. Don Victor...
MIQUEL. Qué?
RAMÓN. Està ferit!
MIQUEL. Ferit!
RAMÓN. Del cap!
MIQUEL. Dèu del Cel!
RAMÓN. Pero, espliquis; que ha passat?
En busca de vosté anava,
y ab la pressa que portava
los caballs s' han desbocat,
y ha caigut.
MIQUEL. Ramón, prudencia,
hi ha qu' amagar tal desgracia.
Ahont es' are?
RAMÓN. A la farmacia.
MIQUEL. D' ahont?
RAMÓN. Del carrer de Valencia.
MIQUEL. (Ap.) Ha ben perdut lo cervell.
(Alt.) Vajissen; vinch sens demora.
(Ramón s' en vá.)
Quin martiri! Adeu, Aurora!
resa, si; resa per ell!
(S' en vá pe 'l fondo.)

ESCENA X

BALTASAR, DOLORS, DOCTOR, *després*
AURORA.

DOCTOR. Aquí hi pot está una estona,
perque aixó es bastant calent.
BALT. Mòlt rato?
DOCTOR. 'L temps necessari
perque s' airegi un xiquet
l' habitació; mitja horeta...
No ha de fer mòlt lo valent,
per mes qu' aquest vespre 'l troví,
com ja li he dit, bastant bè.
Després, s' en vá al llit, y veji
de no preocupars per rés.
Y ja qu' es de son agrado
veure á l' Aurora, no crech
prudent tampoch oposarmi,
habent ja, com diu vosté,
desaparescut l' especie
d' antipatia, qu' un sènt
contra 'l que' moltes vegadas,
cap part de culpa mereix.
(Aurora surt de son quarto y lentament se dirigeix

à Don Baltasar que s' haurà sentat en lo sofà tenint à son costat al Doctor y Donya Dolors, quins no s' adonan d' ella fins qu' es à prop seu.)

BALT. Oh! tota, Doctor, no 'n dupiti;
y 'm daré per satisfet,
si, al abrassarla de nou,
ella 'm perdona.

DOCTOR. Y de qué
deu perdonarl?..

BALT. D' una falta
involuntaria no mes!

AURORA. Don Baltasar!

BALT. *(Alsantse y abrasantla.)* Filla mèva!
-(Don Baltasar plora y Dolors s' aixuga també 'ls ulls.)

DOCTOR. Crech qu' aixó no es lo qu' habem
tractat avans; fora llágrimas.

BALT. Son d' alegria; 'm faig vell,
mès lo cor senyor Doctor,
ja sab que no envelleheix.
(Tornantla à abrassar.)

Oh filla de la mèva ànima!
Trovarte al cap de tant temps... *(Pausa.)*

DOCTOR. Vaja; calmis...

BALT. Pot anarsen.

DOCTOR. M' aniré, si es que 'm promet
estar tranquil.

BALT. Si ho estich!
Cregui que 'm sento mòlt bè.

DOCTOR. *(A Aurora.)*

Y vosté 's trova mès forta?

AURORA. Si senyó! No ha sigut rés...

DOCTOR. Hasta demà...

BALT. Vingui prompte,
sobretot.

DOCTOR. Allá á las set.

com avuy. *(Donantli la mà.)*

BALT. Gracias; Dolors,
acompanyil.

DOCTOR. Oh! perquè
's molestan? Ab mi saben
que no han de fèr compliments.
(S' en van lo Doctor y Dolors pel fondo.)

ESCENA IX

AURORA y BALTASAR.

BALT. Aurora!

AURORA. *(Apart.)* Dèu mèu!

- BALT. Perdó!
Jo no sè si es que deliro;
si tu ets sols una visió,
y la imatge qu' are miro
no es la tèva!
- AURORA. Si, jo sò,
l' Aurora...
- BALT. 'M perdonas?...
- AURORA. Si.
Com no l' he de perdonar?
- BALT. Vina, Aurora, vina aquí...
Te vull bèn aprop de mi,
perque 't vull torná abraçar.
(Aurora ab los ulls baixos s' arrima à Don Baltasar.)
- AURORA. Olvida tots los agravis,
y fès renaixer l' amor
que 'ns tenias. (La besa en lo front.)
(Apartantse instintivament.)
(Ap.) Oh! valor!
Han tocat mon front sos llabis
y he sentit cremarme 'l cor.
- BALT. Aurora! pe 'l Dèu que 'm sent!
per la mèva honra sagrada,
he de ferte un jurament.
Tu haurás cregut, tal vegada,
que jo sò un vil, un conscient
criminal y 't juro, Aurora,
que no ho sò; no, finch consciencia,
y aquella falta, que plora
la mèva ànima à tot hora,
fòu tant sols una imprudencia.
Jo ignorava qu' en Basqués
's trovés tant apurat,
y 't juro que si pogués
comprá una vida ab dinés,
després de quant ha passat,
perdonada la ferida
que ja no 'm dol, ni 'm subleva,
per curar ton mal sens mida,
fins me vendria la vida,
per tornarli à n' ell la sèva.
Prou castiga en 'queix moment,
mon passat comportament,
Dèu, que à món costat te posa,
puig mentres l' ànima 'n gosa,
l' acòssa 'l remordiment.
Sembla qu' una serp, mon cor
ab fatal forsa rodeja,
y sembla que me 'l trosseja,
deixanthi en ell l' amargor

del veri, qu' escup ó etseja.
Y 'm causa tal malestar,
tal coissó, tal inquietut,
que sols la podrà aplacar,
qui, com tu, sab perdonar
en un excés de virtut.

AURORA. Es un deber lo perdó;
y si es que depend de mí,
si en mí está la salvació
de vosté, cregui que jo
calmaré son frenesí.

BALT. Gracias.

AURORA. Desd' aqueix moment,
obra tant halagadora,
feré ab tot desprendiment,
sí puch.

BALT. Si; tu pots, Aurora,
matá aqueix remordiment,
tú y ferás ma ditxa inmensa,
perqué. borrada l' ofensa
de mon inconscient pecat,
del mal que t' hagi causat
trovarás la recompensa.
Y tot deixant redimida
la tèva ànima afligida,
tú, al lliurarme del perill
de mort, en que tinch la vida,
salvarás la de mon fill.
Aurora! Jo vull tornarte
lo qu' es tèu y l' ambició
mèva, tota ma ilusió
consisteix en retornarte
lo cor d' en Victor.

AURORA. (*Ab dignitat.*) Oh! no!...

BALT. (*Ab fermesa.*)
En ell hi vá tot comprés,
ma honra, mon nom, ma gloria,
mas riquesas y ademès
dos vidas, que valen més
que tot.

AURORA. Oh!

BALT. Per la memoria
de ton pare!

AURORA. (*Id.*) Es impossible
lo qu' are vosté 'm proposa.

BALT. Aurora!

AURORA. (*Id.*) No; no es possible;
una forsa irresistible
á sos desitjos s' oposa;
una forsa qu' al cor mèu
somet!

- BALT. Es ilusió tèva.
AURORA. No es ilusió; no, es la veu de l'ànima que no es mèva perquè vaig donarla á Dèu.
- BALT. Aurora!
AURORA. Don Baltasar!
BALT. Veig que 'm vols martirizar y aumentar mon desconsol.
AURORA. No; es que l'ànima no ho vol y 'l cor no pot estimar.
BALT. Semblant actitud m' aterra.
AURORA. Per satisfer son anhel, deuria encèndrer la guerra, entre 'l cor qu' es á la terra y l'ànima qu' es al Cel.
BALT. Crídalal! La pots substráurer si tu vols.
AURORA. No; no podria; y si pogués, no voldria que 'l cor del Cel la fès cáurer, perquè al cáurer la perdria. Pensi qu' entre 'ls dos hi ha un abisme.
BALT. 'L pots salvar si vols.
AURORA. No; no puch.
BALT. Si; pots, y Dèu t' ho perdonará si ho fas.
AURORA. Cóm?
BALT. Trencant los vots.
AURORA. (*Ab dignitat.*) Semblant ofensa en sos llabis!
BALT. Es ofensa?
AURORA. No insisteixi!
BALT. Aurora!
AURORA. (*Id.*) No prossegueixi! Pretend renová 'ls agravis? Crech prudent que 'm concedeixi lo respecte merescut. Trencá 'ls vots!
BALT. Mès...
AURORA. No pot sèr, perquè 'ls vots que jo vaig fèr son solemnes y virtut no 'm falta per obrar bè.
BALT. Solemnes!
AURORA. Solemnes, si; inquebrantables per mi per sempre mès.
BALT. Oh! no, no!...

idea semblant...
AURORA. Cedir,
fóra la condemnaçió
de tots junts.
BALT. Aquesta vana
idea...
AURORA. Ab ella m' aferro!
BALT. Es una idea inhumana!
AURORA. Los vots, per una cristiana,
son com muralla de ferro.
BALT. (*Suplicant.*)
Aurora! per lo mèu fill!
Si tu ets per fè 'l bè criada
y aquí per Dèu colocada,
tu dèus salvarl del perill
de mort; tû qu' ets la sagrada
imatje en qui sols somnia;
tû, en qui pensa nit y dia,
sèns que li torni ningú
ni l' amor, ni l' alegria;
tû... que l' estimas!...

AURORA. Jo!
BALT. Tú!

AURORA. Oh!
BALT. Negho, negho si pots;
mès, si ho negas, mentiràs.

AURORA. Jo!
BALT. Si es que mens, pecaràs.

AURORA. Pietat!

BALT. No trenquis los vots
pro ab los vots l' estimaràs!

(*Aurora ha anat tot sanglotant à càurer asseguda
en una de las butacas prop de la taula. Don Baltasar
de peu uns à quants passos d' ella, se la queda
mirant à temps qu' entra Dolors, de qui no
s' adona fins qu' ho indica lo diàlech.*)

ESCENA XII

DOLORS *y dits.*

DOLORS. (*Entrant agitada.*)
(*Ap.*) Es de tot punt necessari
qu' ell no 'l veji. ¡Dèu del Cel!
(*Alt.*) Don Baltasar!
(*Ap.*) Qué ha passat!
BALT. (*A Aurora.*)
No 'ls trenquis! ton cor es sèu!
DOLORS. (*Ap.*) Oh! 'm temia tot aixó...
(*Alt.*) Don Baltasar! Pe 'l que veig,

de quant prescriu lo Doctor
s' en oblida fàcilment.
Es hora de descansar.

BALT. Gràcias per son interès.
Aurora!

*(Aurora fa un lleuger moviment alsant los ulls vers
Don Baltasar.)*

DOLORS. *(Ap.)* Si fòs possible
qu' ella s' en anés també...

BALT. *(A Aurora.)* Pensa encare en tot aixó
y demà... ja 'n parlarém. *(A Dolores.)*
Anem, Dolors; acompañim.

DOLORS. *(Ap.)* Si no 'l detura en Miquel,
y 's trovan are, tremolo
de pensá 'l que succeheix. *(A Aurora.)*
Germana...

AURORA. *(Alsantse.)* Senyora!

BALT. Déixila
que reflexioni un moment.

DOLORS. *(Ap. á Don Baltasar.)*

Es que pot venir son fill!

BALT. Oh! si la sort ho volguès!
(S' en van per la primera esquerra.)

ESCENA XIII

AURORA sola.

(Asseguda en la butaca junt á la taula.)

Tots dihuen qu' aquell amor
no ha mort en mí! Quin suplici,
quan ell sol es lo cilici
que martirizza 'l mèu cor!
Oh! fortalesa! virtut!
Perquè me 'l fèu estimar
lo Cel, que me 'l fà trovar
quan ja l' habia perdut!
Tal sufriment no mereixo;
perquè si mon cor es sèu,
jo t' estimo á tu, Dèu mèu,
y á n' en Victor... l' aborreixo!...
L' aborreixo! no... no... sí!
Sols oblidantlo m' animo!
Mès... jo no sè si l' estimo,
ni qu' es lo que sento aquí!

*(Pausa. S' adòna del retrato que hi ha sobre de la
taula y lo pren.)*

Una dona! Y no sò jo!

(Llegint la dedicataria.)

«A Victor... la seva Adelal» *(Alsantse.)*

Sembla que la sang se 'm gela...
Un' altre l' estima? Oh! no!...
La seva Adela! Ella 'm roba
lo qu' es mèu!... quasi 's diria
que fins sento gelosia
y aquella passió 's renova!
Lluyto, oh! Cell ab fanatisme;
apiádet de món anhel!
Obram las portas del Cel,
y táncam las del abisme!
(Torna à caurer en la butaca.)

ESCENA ÚLTIMA

VÍCTOR, MIQUEL y dita.

(Victor entra per lo fondo, apoyat en lo bras esquerra de Miquel, cejentseli una senyal en lo front que figurará ésser la ferida. Dehuen portar la direcció cap à la porta esquerra según terme.)

MIQUEL. (Ap. vejent à Aurora y tractant d' evitar que Victor se n' adoni.)

Dèu del Cel! L' Aurora aquí!
Sí ell s' en arriba á adonar!

VÍCTOR. (A Miquel.) Me sembla qu' en lo sofà
estare millor.

MIQUEL. (Empenyentlo cap à lo quarto de l' es-
querra.) No!

VÍCTOR. Si!

MIQUEL. Aquest ambient... Es millor

lo del quarto.

VÍCTOR. Aquí convida
tot; hi ha més espay; hi ha vida.

MIQUEL. (Ap.) Hi ha la mort!

AURORA. (Alsantse y girantse.) Ell!

MIQUEL. (A Victor que ha vist à Aurora.)

Victor!

VÍCTOR. Oh!

No es ilusió enganyadora!
Miquel! Déxim per pietat!

MIQUEL. No! no!

VÍCTOR. (Volent desferse de Miquel que lo sosté.)

Miquel! Caritat!

MIQUEL. Prudencia!

(Victor logra desferse de Miquel y 's dirigeix à
Aurora.)

AURORA. Oh!

VÍCTOR. (Als peus d' Aurora.) Aurora! Aurora!

Vuit anys!... vuit secles sens fi

que vinch buscante... no 'm veus?
no 'm miras? Aquí, á tos peus!

Aurora!

AURORA. (*Ap.*) Pietat de mí!

MIQUEL. (*Ap.*) Quin suplici!

VÍCTOR. (*Ap. alsantse.*) No 'm respón!

(*Alt.*) Aurora!

AURORA. (*Ap.*) Estich desfallida,

'm sento faltar la vida!

VÍCTOR. Aquesta fredó 'm confon!

Parla!

(*Miquel va arrimantse prop d' ells.*)

AURORA. No! no puch! Miquel!...

MIQUEL. (*Interposantse entre Víctor y Aurora.*)

Víctor!

VÍCTOR. Oh! semblant crueltat!...

MIQUEL. Are es vosté més cruel!

VÍCTOR. M' envenena tanta fel.

Jo vull amor!

AURORA. Jo, pietat!

(*Tomba lo cap sobre l' espatlla de Miquel, qui, ab una espressica mirada fa retrocedir uns quants passos á Víctor y prenentla á n' ella per la ma l' acompanya al quarto de la dreta segón terme.*)

VÍCTOR. Miquel!

MIQUEL. Demá!

VÍCTOR. Si! y al cor

que 'l consumeixi 'l deliri

de la febra de l' amor!

Fins demá! Si tinch valor

per resistir tal martiri!

(*Cau desesperat sobre la cadirá que hi ha prop del sofà á temps que Miquel ha deixat á Aurora junt á la porta del quarto, desd' ahont queda aquell contemplant á Víctor. Teló ràpit.*)

FI DEL ACTE SEGÓN.

ACTE TERCER

La mateixa decoració. Los candelabros tenen únicament encesa la candela del mitj. Víctor está ajegut en lo sofà, apoyat lo cap en un coixí y cobert los peus ab una manta elegant. La porta del fondo te alsat lo portier, pero 's dehuén veurer poch los arbres del jardí, perque los llums de gás están apagats. La claror del dia va augmentant á poch á poch, durant lo transcurs del acte. Miquel está assentat en una de las butacas de la dreta.

ESCENA PRIMERA.

MIQUEL, VÍCTOR.

MIQUEL. (*Ap.*) Deu ésser gran lo torment
del que creyent un insomni
un secle de sofriment,
veu que 's trova 'l pensament
ab la realitat del somni.
Y qui sab quantas vegadas
las ánimas enllasadas
d' en Víctor y de l' Aurora,
han cregut, desventuradas,
que somniavan á tot' hora!
* Avuy cahuen á la terra
* desde las regions del cor,
* y entre transports de dolor,
* ella á la virtud s' aferra
* y ell no sent mes que l' amor.
* Y semblant disparitat,
* qu' ab impassible crueltat
* vè á renovar son martiri,
* es la trista realitat
* del insomni ó del deliri.
Mes ells dos poden parlarse,
y ab espay per defensarse
que 'l mateix amor los dón,
si vol lo riu desbordarse
pot ferho á despit del món.

Jo no puch; jo 'm dech sostraurer,
y á dins del cor dehuen jaurer
los núvols que 'l cor sosmohuen,
puig l' aiga amarga qu' enclohuen
no tindria espay ahont caurer.

ESCENA II

RAMÓN, *dits.*

RAMÓN. (*Entrant per la porta primera de la dreta.*)

Don Miquel, ab son permis.

MIQUEL. Que hi há?

RAMÓN. Un lacayo que porta aquesta carta. (*Donantli.*)

MIQUEL. Per mi?

RAMÓN. Per Don Víctor.

MIQUEL. A aquesta hora?

RAMÓN. Diu que vol contestació immediata, perque es cosa qu' interessa.

MIQUEL. Qu' interessil!

Díguili que semblants horas no son horas de recados, ni de cartas, ni de bromas.

RAMÓN. Ja li he dit; mes, pe 'l qu' es veu, vè de part d' una senyora que coneix bè las costums de Don Víctor.

MIQUEL. (*Donant la carta à Ramón.*)

Donchs li torna la carta y li diu que dorm, qu' es al llit y ha donat ordre de que ningú l' amohini.

RAMÓN. Està bè.

MIQUEL. Qualsevol cosa.

(*Ramón se 'n vá.*)

Quint atreviment! Ramón!

RAMÓN. (*Retrocedint.*)

Mani!

MIQUEL. Deixim veure 'l sobre...

(*Ramón li entrega y Miquel se fixa en lo sobre.*)

(*Ap.*) Sembla la mateixa lletra!

Quin contrast y quinas donas!

Are son las sis y mitja...

Caball es aquella historia

que 'm vá contar, no hi ha dupte.

Com no s' han trovat á l' hora convinguda á l' estació

de Fransa, la tal senyora
deu demanar las tres mil
pessetas. Si fá vergonya
de pensar que puga 'l vici
corrompre tant à n' els homes,
y sembla impossible qu' hi hagi
cors qu' així 's deixin corrompre,
per unas donas que 's venen,
ó unas caricias que 's compran.
Bè 's paga prou car lo fang,
essent tau cara la honra!
Mal qu' á n' en Victor li pesi
tinch la consciencia prou noble,
en mitj de mon sofriment,
per evitar qu' una gota
d' aquest fang, que hi ha per qui,
taqui 'l recort de l' Aurora.
Y ja que per lo que sembla
'l pobre Victor m' escolta,
y 'm demana bons concells,
y vol obrar com un home,
vaig á contestá al instant
la carta d' aquesta dona,

(Fà trossos de la carta y los fica en un sobre. Ramón, durant lo parlament de Miquel, per no estar de peus á sou costat, se dirigeix á veure á Victor silenciosament.)

(A Ramón.) Tingui, Ramón. Al lacayo qu' espera abaix á la porta, li dona vosté aquet plech dihent qu' aquí hi vá la resposta.

RAMÓN. Vosté tè res que manar?

MIQUEL. Mil gracias. *(Ramón se 'n vá.)*

(Ap.) Així 's confonan
l' amor sant y la mentida
á dintre del cor dels homes.

ESCENA III

DOLORS, *dits.*

DOLORS. *(Sortint del quarto de don Baltasar.)*

(Ap.) Don Baltasar dorm tranquil
y puch deixar-lo un moment.

MIQUEL. *(Ab veu baixa per no despertar á Victor.)*

Veig que vostè no sossega.

DOLORS. De vosté puch dí 'l mateix,
y 'l cert es qu' aquesta nit
he sofert molt per vosté.

MIQUEL. Li agraeixo molt y ho sento,

- perque 'l qu' es jo no he sofert;
lo vetllar no es cap molestia
per lo que ja li está fet,
y encare ho es menos quan,
en casos com lo present,
las circunstancies, senyora,
ho imposan com un deber.
- DOLORS. Y are que desitja prendrer?
MIQUEL. Gracias!
DOLORS. Un glop de café
li farà bé, es un bon tònich.
- MIQUEL. Si vosté es tant complascent
me someto á sos desitjos.
- DOLORS. En Ramón lo fá molt bé.
(*Vá al fondo, apreta un botó eléctrich, se sent lo
timbre y apareix després Ramón.*)
- MIQUEL. (*Ap.*) Un tònich! m' fa prou falta;
's diria que coneix,
qu' ab tot quant me vè passant
tinch atontat lo cervell!
Ditxosos aquells que dorman
y no 's despertan may més!
DOLORS. (*A Ramón que entra.*)
Ramòn, prepari dos tassas
de café.
- RAMÓN. Dos? al moment.
- DOLORS. Pórtilas al menjador
y avisi.
- RAMÓN. Se li ofereix
alguna altra cosa?
- DOLORS. No.
(*Ramón se 'n va.*)
- MIQUEL. Aquest home no te preu.
- DOLORS. Es molt bo, molt servicial.
- MIQUEL. No n' hi ha pochs d' anys que 'l conechl!
Que 's creu que ha dormit anit?
Lo menos ha vingut deu
vegadas á preguntar
com seguia 'l senyoret.
'S veu que li te un afecte
molt gran.
- DOLORS. Un carinyo inmens.
Com l' ha vist desde petit...
MIQUEL. Y tant petit, si era un nen!
- DOLORS. Donchs cóntim; qué ha ocorregut?
- MIQUEL. Qué ha ocorregut! Quasi rel
- DOLORS. A mi no 'm vá ésser possible
lograr qu' ella 's retirès.
- MIQUEL. Lo cop era inevitable,
debían véurers.
- DOLORS. Es cert,

à l' estat en que arrivaren
las cosas...

MIQUEL. Per lo mateix.
Y sort qu' aquella ferida
no fòu gran cosa, perque
si haguès sigut d' importancia,
teniam aqui un tropell
horrorós. Jo, per ma part,
desitjant que 's retardés
l' entrevista, prou tractava
d' apartarl d' ella.

DOLORS. Ja ho crech!

MIQUEL. Vaig fèr tot quant fòu possible
perque no 's vejéssen, mès
com si la forsa magnètica
qu' uneix á dos pensaments
los arrastrés l' un á l' altre,
qu' això es lo que succeheix
entre dos que bè s' estiman,
ell y ella y ella y ell
varen sentirse, 's vejeren,
y pot contar!...

DOLORS. Oh! Dèu mèu!

MIQUEL. Ella, com es natural,
dat lo sèu estat present,
lo vá rebre ab gran fredor,
com pot compendrer vostè.
Van crusars algunas frases
bastant tristas, y després
de portarla á n' ella al quarto,
vaig quedarme sol ab ell
per vetllarl, com vaig fèr dirli
per en Ramón. A las tres,
després d' un mon de preguntas,
y un altre de juraments,
y de paraulas sens fi,
y de frases sens concert,
per una part la ferida
que li dava cert torment,
y per altre 'l natural
causanci, han pogut mès qu' ell,
y s' ha dormit repetint
sos llabis «demá 'ns veurém.»
L' Aurora ha d' haber passat
la nit bastant malament,
perque fins aqui arrivavan,
com caigudas d' un cervell
qu' agonitza ó que delira,
paraulas vagas també
y alguns sospirs bastant fondos,
ànimas del sofriment.

- Y aquesta es la situació
senyora en qu' are 'ns trovem.
DOLORS. Y vosté que opina?
MIQUEL. Opino
qu' es de tot punt convenient
que 's vejin y s' enrahonin,
y 's surti d' un colp d' aquest
estat de frisansa atrós,
que tots junts atravessém.
DOLORS. Mès; ¿vosté creu que l' Aurora?
MIQUEL. No crech ni puch creure rès.
Lo cor humá es bastant débil,
y á la tentació, l' Infern
la fá molt halagadora,
quan, com en l' estat present,
l' esperit y la materia
lliuran un combat funest.,
DOLORS. Don Baltasar no sossega
y está decididament
resolt, pe 'l bè de son fill,
y son benestar mateix,
á que l' Aurora 's rendeixi.
MIQUEL. En fi, senyora, veurém.
RAMÓN. *(Entrant pe 'l fondo.)*
Per quan estigan servits
ja tenen prompte 'l café.
DOLORS. Don Miquel, quan vosté vulga.
MIQUEL. Don Víctor veig que segueix
dormint; quasi convindria
qu' en Ramón estés atent.
DOLORS. Diu bè; *(A Ramón.)* Ramón vosté quedís
aquí, per si 'l senyoret
desitjés alguna cosa.
RAMÓN. Descuidin; está molt bè.
MIQUEL. *(Desde la porta del fondo. Ap.)*
Que 's vejin y s' enrahonin!
Será menos mon torment,
si Dèu, d' ells dos apiadantse,
vol ferls felissos á n' ells.

ESCENA IV

RAMÓN, JULIÁ, VÍCTOR.

- RAMÓN. *(Ap.)* Quí podia imaginar-se
tot aixó que succeheix!
JULIÁ. *(Entrant per la dreta ab los diaris á las
mans.)* Ramón!
RAMÓN. Pst!

- JULIÀ. Ah! no sabia
que fos aquí 'l senyoret.
¿Que dorm?
- RAMÓN. Sembla que reposa.
Qué portas?
- JULIÀ. Los diaris.
- RAMÓN. Bè;
pots deixarls á la tauleta
y anarten, téns prou que fer.
- JULIÀ. Oh! deixarls! vosté ja ho diu...
Entérisseu y després...
- RAMÓN. Y jo de que he de enterarme?
- JULIÀ. De lo que dihuen.
- RAMÓN. Perqué?
- JULIÀ. Veji «La Publicidad»
que porta.
- RAMÓN. Qué porta?
- JULIÀ. (*Llegint.*) «Ayer
»á las ocho de la noche...»
- RAMÓN. Pst, baixa un xich mes la veu.
- JULIÀ. (*Id.*) «En la calle de Valencia,
»esquina á la de Borrell,
»los caballos del carruaje
»de D. Victor Permanyer
»desbocáronse, lanzando
»á dicho señor, que fué
»á dar de cabéza contra...»
- RAMÓN. Verge Santa del Remey!
- JULIÀ. (*Id.*) «el muro.»
- RAMÓN. Prou, Julià, prou;
no vull que llegeixis més.
Tens rahó, amaga 'ls diaris
y depressa; que si 'ls veu
Don Baltasar, com encare
no sab res d'aixó...
- JULIÀ. No?
- RAMÓN. Vès,
treulos d' aquí. Si 'ls demana
jo ja sè 'l que li diré.
- JULIÀ. Ahont los porto?
- RAMÓN. Fesne trosos
y no hi ha perill de rés;
tirals á la xemeneya.
- JULIÀ. Ferán un bon foch.
- RAMÓN. Amén.
- (*Julià vá à tirar los diaris á la xemeneya. Se sent
un timbre elèctrich.*)
Me sembla que sento 'l timbre
del menjador. Vès corrents.
Donya Dolors y 'l senyor
Garreta prenen café;

vès á véurer que desitjan.
(*Julia s' en cà pe 'l fondo ab los diaris, que no ha tingut temps de tirar á la xemeneja.*)

Vajal bon trafech tindrém
avuy. Vindrà l' un y l' altre
ab desitjos de saber
qu' es lo qu' anit ha passat,
y total, gracias á Dèu,
la cosa no tè importancia
perque 'n parlin los papers.
Está probat que 'ls diaris
no poden callarse rès.

ESCENA V

A U R O R A *y dit.*

AURORA. (*Que surt ab calma de son quarto.*)

Bon día, Ramón.

RAMÓN. Bon dia
seny... oreta... com segueix?
Dispensi si no li dich
hermana, perque no sè.

AURORA. No importa.

RAMÓN. Jo prou voldria!
Vaig tení un fort sentiment
quant vá ocorrer...

AURORA. Per favor
es millor que no 'n parlém.

RAMÓN. Oh! prou que diu bè. Jo aquí
cuidant sempre 'l senyoret...
Ell qu' era avans tant alegre,
tan expansiu, are 'l tè,
desque vá tornar d' Amèrica
modificat totalment.
No hi ha forma de distraurerl
ab rès del mon ni per rès,
y sembla, per lo que 's diu,
que no tè més pensament
qu' aquell fet de trist recort
que diu qu' ha d' acabá ab ell.
Anit si no 's vá matar,
fóu per miracle de Dèu.

AURORA. Anit?

RAMÓN. Sí y tot perquè anava,
crech, en busca de vosté,
segons he pogut comprendrer,
y pe 'l que ha dit Don Miquel.
Y ab la prèssa que portava
desbocá 'ls caballs.

AURORA. (*Emocionada.*) Es cert?
RAMÓN. Y tant si ho es, que 'ls diaris
ne parlan!
AURORA. (*Apart*) Dèu mèu!
RAMÓN. Ja ho veul
Cregui qu' està ben perdut
y no hi ha remey per ell.
BALT. (*Desde dins.*)
Ramón!
RAMON. (*A Aurora.*) Ab lo sèu permis.
AURORA. Fassi quant tinga que fèr! (*S' en vá.*)
(*Ap.*) Lo qu' are acaba de dirme
en Ramón, no sè perquè
m' ha afectat de tal manera
qu' hasta 'l cor se m' oprimeix.

ESCENA VI

AURORA y VÍCTOR.

AURORA. (*Adelantantse y vejentlo.*)
Ell aquí!...
VÍCTOR. (*Despertant.*) Miquel! Es fora...
AURORA. (*Ap.*) Sola ab ell!
VÍCTOR. (*Referintse a Miquel.*) Ahont haurá anat?
AURORA. Al véurerm á son costat,
'm sento perduda.
VÍCTOR. (*Vejentla.*) Aurora!
(*Alsantse y arrimantse a n' ella.*)
No es cap visió tentadora!...
Ets túl... No es un somni cruel
ton imatge! Ab quant anhel
t' esperava!
(*AURORA.*) Oh!
VÍCTOR. Túl estém sols!
(*AURORA.*) Oh! quin despertar mès dols
obri 'ls ulls y veure 'l Cel!
VÍCTOR. Oh! Victor! Pietat de mi!
Vida de la mèva vida!
(*AURORA.*) Victor, 'm sento aturdida!
Si tant m' estimas...
VÍCTOR. Mòlt! sí!
AURORA. Calma mon gran frenesí,
tingas de mi compassió,
y no aumentis 'l doló
qu' està matant lo cor mèu.
Victor; per l' amor de Dèu!
Deixam, olvidam!
VÍCTOR. Ah! nol

olvidarte, abandonar-te!...
Si sols pensanthi deliro!
Si no ha pogut conseguirho
ni Dèu que 'm fèu estimarte,
¿cóm vols qu' avuy al trovar-te,
després d' un martiri etern,
torni en mi de nou l' hivèrn
de la vida, ab son esglay,
si per no perdret jamay
daré l' ánima al Infern?

AURORA. Víctor! Víctor! L' heretjia
en tos llabis; tú...

VÍCTOR. Perdó.

AURORA. Tú, un heretje!

VÍCTOR. No, no ho sò,
es qu' al perdret jo 'm perdria.
Mès vejent que l' agonia
ha acabat per lo cor mèu,
sí, Aurora, jo crech en Dèu,
perque es lo Cel qui 'm retorna,
y es lo mateix Dèu, qui 'm torna
per aymarte al costat tèu.
Parla! Parla! tinch la vida
pendent de tos llabis.

AURORA. (*Confosa.*) Oh!

VÍCTOR. Digas si m' estimas!

AURORA. (*Id.*) No;

no ho puch dir...

(*Ap.*) 'M sento envilida.

Dir que no... fòra mentida;

dir que sí... no puch ni dech.

Jo mateixa 'm desconech

sentintme débil així!

VÍCTOR. Aurora; digam que sí.

Y si dius que no... no 't crech! (*Pausa.*)

Callas! 'T falta valor

per parlar!

(*Prenent ab dolsura la mà d' Aurora.*)

Vols extasiada,

que llegeixi en ta mirada

lo que está dictantlhi 'l cor!

(*Aurora plora.*)

M' estimas, sí: aquell amor

ab que ton cor me brindá

lo veig en tos ulls brillar;

que 'l plor deixatant son vel,

desentela 'l blau del cel

de l' amor, que 's vá eclipsar.

M' estimas?

AURORA. (*Plorant.*) Dirte que no

fora impossible.,.

VÍCTOR. (*Ab efusió.*) Amor mèu!

AURORA. Oh! Víctor, pietat per Dèu
de la mèva situació!

VÍCTOR. Pietat dius! Y creus que jo
puch negarte la pietat!
Si are 'm trovo á ton costat
hi soch tant sols per salvarte,
y perque puga tornarte
tot quant t' havia donat.
Lo cor que feres clapir
per la primera vegada,
la mèva ànima alocada
que tú sols has fèt sentir.
Y perque puga cumplir
tot mon desitj qu' es tant gran,
y aquell amor pur y sant
'm torni l' ànima tèva,
fins 't torno, Aurora mèva,
l' anell qu' estimavas tant.

(*Victor haurá tret l' anell de la butxaca y lo posa
al dit d' Aurora.*)

AURORA. (*Ab alegria mal disimulada.*)

Oh! l' anell!...

VÍCTOR. Aquí la tens!
Ja en ton dit brilla de nou
aquest cercol d' or, qu' enclou
un poema d' amor intens.
Y si á son contacte sèns,
per l' anell, la lligadura
que vá juntar ma ventura,
ab l' amor qu' en ton cor jau,
que siga l' anell la clau
que tanqui nostra amargura.

AURORA. Si; aquest anell 'm confón...
y 'l cor ab l' amor reuiu!
Sembla que tot me somriu
y 'l mon qu' es un altre mon.
Victor, somnio?

VÍCTOR. No son
somnia aquets misteriosos
secrets, tentadors y hermosos,
qu' ab forsa tant seductora
nos dihuen qu' ha arribat l' hora
de que al fi siguém ditxosos.

AURORA. Ditxosos!

VÍCTOR. Felissos, sí!

AURORA. Oh! que dius!

VÍCTOR. Prou hem penat!

AURORA. Mes, tú... no m' has oblidat?

VÍCTOR. May!

AURORA. (*Ab tendresa.*) Sempre has pensat en mí?

- VÍCTOR. (*Ab forsa.*) Sempre!
- AURORA. Per què mens així,
quant se positivament,
qu' al menós de pensament,
feres traició á mon cor,
profanant lo nostre amor
tant sagrat com ignoscent!
- VÍCTOR. Aurora! 'm sembla un ultratge
que 'm fás, lo qu' are 'm revela
ton llabi...
- AURORA. (*Ab candor.*) Y la tèva... Adela?
- VÍCTOR. L' Adela!
- AURORA. (*Referintse al retrato y senyalant la tau-
la ahont es.*) Y aquella imatge
vestida ab aquell ropatge
qu' avergonyeix al mirar?
- VÍCTOR. Aurora, ni 'n deus parlar!
Es una dòna mundana,
que no es divina ni humana,
ni á ton cor deu preocupar.
No hi pensis! Aixó seria
créurer que val tant com tú
y al creureho, tinch per seguí
que ton cor se n' ofendria.
Aixó son dónas del dia
á qui 'l vici protegeix,
ell las cria y las vesteix,
mès, ho fá de tal manera,
que l' hi resultan de cera
y ell mateix las derriteix.
Quan l' ànima está ferida,
perqui no tèn prou virtut,
lo vici sol sè un escut
contra 'ls embats de la vida.
Y per çò, quan consumida
la mèva vaig veure, Aurora,
y ta imatge tentadora,
'm portava al sacrifici,
vá sostenirme del vici
la negra má corruptora.
Mès avuy l' he abandonat;
y sortint per tú del llot
de la crápula, y de tot
quant m' havia rodejat,
'm sento purificat
per la tèva ànima santa,
per t' abnegació qu' es tanta,
per l' amor perquè deliro,
per ta grandesa qu' admiro,
y ta virtut que m' encanta.
Ja no tinch més ambició

que caure á tos peus reñdit,
contemplarte embadalit
y prestarte adoració.
Y es tanta en fi la passió
ab que t' aymo cegament,
que sols me causa torment
y 'm té l' ánima encongida,
lo no essé eterna la vida,
per aymarte eternament.

AURORA. (*Ab entusiasme moderat.*)

Victor... lo mèu cor t' adora.

VÍCTOR. Acabá al fi mon martiri!

Tant m' estimas?

AURORA. (*Ab més entusiasme.*) Si, ab deliri,

Victor; lo mèu cor t' anyora...

VÍCTOR. Donchs, vina y permetme Aurora

per l' amor que m' has promés,

que mon cor, d' amor encés,

fènt cadenas de mos brassos,

tè rodeji entre aquests llassos

que no han de romprers may més.

Y desd' are, 'ls dos aquí,

jo felis y tu ditxosa,

del més pur color de rosa

será nostra vida, sí.

Lo papá ab gran franesi

se qu' atent ta decisió

per darns la benedició

que desitjo ab tant d' anhel;

vès, donchs, y que trenqui 'l Cel

tots vots...

AURORA. (*Confosa y avergonyida.*)

Oh! Dèu mèu... perdó!...

VÍCTOR. (*Admirat.*) Qué tens!

AURORA. (*Com atontada.*) No ho sè... á ton costat.

escoltante atribulada,

per la seduició tentada,

de mos debers m' he oblidat.

VÍCTOR. Aurora!

AURORA. (*Plorant.*) Perdó y pietat!

VÍCTOR. Qué vols dir?

AURORA. No puch dir ré.

VÍCTOR. Parla!

AURORA. Deixam!

VÍCTOR. (*Arrimantse á n' ella.*) No pot sè.

AURORA. Per favor!

VÍCTOR. Qu' es lo qu' intentas?

AURORA. Oh! rès! calla! m' atormentas;

t' escolto y no puch.

VÍCTOR. Per qué?

AURORA. No ho sè;... perch' es impossible!

VÍCTOR. Qué dius?

AURORA. S' estava la nau
perdent, y encare l' atrau
una forsa irresistible.
Deixam!

VÍCTOR. (*Prenentli la mà.*) No, si no es possible!
Aurora!

AURORA. (*Suplicant.*) Víctor, repara
qu' una montanya 'ns separa.

VÍCTOR. Y quina es?

AURORA. La Religió!
Ella 'm fèu fèr professió
inquebrantable.

VÍCTOR. (*Apartantse d' ella.*) Oh! fins are!
Puig jo no caich al abisme,
desde 'l Cel abont tu m' has dut.

AURORA. Pietat!

VÍCTOR. Aixó no es virtut!

AURORA. Virtut!

VÍCTOR. Aixó es egoisme!

AURORA. No!

VÍCTOR. Y si acás al paroxisme
del doló en portarm t' afanyas,
tornantse llansas las canyas,
Aurora, 't sabré probar,
qu' á vegadas en lo mar
s' hi enfonsan altas montanyas.
Trenca 'ls vots Aurora!

AURORA. (*Ab llàgrimas als ulls.*) Oh! no!

VÍCTOR. Insisteixas donchs! Pretens
ofegar tos sentiments
en nom de la Religió!...
Quan m' has fèt la confessió
de que 'l cor que tens es mèu,
á Dèu que 'ns sent y que 'ns veu
vols darl enganyans així?
Traeixme si vols á mi,
pero no enganyis á Dèu.

AURORA. Víctor! Víctor!

VÍCTOR. Es mentida
la virtut ab que 'm brindavas,
y l' amor de que 'm parlavas,
com vida un temps de ma vida.

AURORA. (*Ap.*) Dèu mèu!... 'm sento envilida!...
(*Alt.*) Perdonam!

VÍCTOR. Fuig! Ja desperta,
mon ánima no está incerta
entre aquella dòna y tú;
que val més lo vici nú
qu' una virtut encoberta.

AURORA. (*Sentintse ofesa y ab dignitat.*

Aixis m' ofens!...

VICTOR. Tú t' ofens.

AURORA. Si m' estimessis com dius,
anirias com los rius
ahont los portan las corrents.

VICTOR. Mès are lluyto ab los vents
contraris que tu has portat,
y en mitj de la tempestat
que sento en lo cor desd' are,
l' amor ha sortit de mare
y son riu s' ha desbordat.

(*Ab molta anima.*)

Are, ja no penso, Aurora,
sols sento alé de gosar;
tinch set, y es set d' estimar
vull viurer sols siga un' hora.

(*Arrimantse à u' ella.*)

Fesme viurer tú. A la vora
de la mort me du l' egoisme
teu; matant lo fanatisme
que 't cega, salvarme pots...

AURORA. Victor, pietat!

VICTOR. (*Ab entusiasme.*) Trenca 'ls vots.

AURORA. No puch!

VICTOR. Donchs vinga l' abisme.

(*Ab ademà d' anarsen.*)

Adeul!

AURORA. (*Suplicant.*) Oh!...

VICTOR. (*Despedintse.*) Per sempre Aurora.

JULIÀ. (*Apàreix à la porta del fondo.*)

Donya Adela!...

AURORA. (*Atontada.*) Ella!

VICTOR. (*Admirat ab un somris irònich.*)

Que esperi!...

(*Julia s' en có.*)

(*Ap.*) Que será?... Sembla un misteri!

AURORA. (*Plorant agenollada.*)

Victor! lo mèu cor t' implora,
que no entri aqui. Si à aquest' hora
última de nostre amor,
sens encare que ton cor
bat per mi alguna vegada,
no 'm deixis caure ultrajada
ab la engunia del dolor.

VICTOR. Donchs decideix. A la porta
brindantme flors está 'l vici,
y aqui, causant mon suplici,
la mèva esperansa morta.
Ella ó tú; qui 'l cor s' en porta?
Qui vols que surti trionfant?
lo vici qu' está esperant

- per durm del abisme al fons,
ó aquest Cel plé d' il·lusions
qu' está ta virtut formant?
- AURORA. (*Ab congoixa y aixecantse.*)
Si estich lluytant; un moment...
calma.
- VÍCTOR. No 'n tinch!... per ton mal
l' ha esfumada 'l temporal
que 'm roba l' enteniment.
- AURORA. (*Quasi sens alé.*)
Hi ha ab mos vots un jurament
prestat en lo llit de mort
de mon pare, y llas tant fort
per rés del món trencaria,
perque 'l Cel 'm malehiria
si profanés tal recort.
- VÍCTOR. Qué dius?
- AURORA. (*Plorant y apagant la veu.*)
Ve á retreurel are
qui cegat pe 'l fanatisme
del error, creu egoisme
lo vot sagrat que 'ns separa.
- VÍCTOR. Donchs adeu.
(*Dirigintse à la porta del fondo.*)
- AURORA. Víctor repara
que si t' apartas de mi...
- VÍCTOR. M' aparto y que tinga fi
tant terrible situació.
- AURORA. (*Implorant.*)
Tingas de mi compassió!
- VÍCTOR. (*Ab sequedat y anantsen.*)
M' esperan!
- AURORA. (*Ab veu dolorosa y quasi ofegada.*)
Víctor... aquí!
(*Aurora cau à terra presa d' un un atach, posantse
la mà dreta al cor en lo moment de dir «aquí.»*)
- VÍCTOR. (*Retrocedint y dirigintse precipitadament à Aurora.*)
Aurora... per caritat!...
Anima mèva!... Amor mèu!...
Que tens! Oh! parla per Dèu!
Miram tant sols, per pietat!
Miram aquí!... á ton costat
com te contemplo abatut;
alsat, que quan has caigut
rendida per ton desfici,
á fora ha caigut lo vici
y aquí s' ha alsat la virtut...
Oh! que faré? Estich lluytant...
Ans que tot qu' aquest ambient
's purifiqui al moment.

(Victor va à tocà 'l timbre à temps qu' apareix Julià.)

JULIÀ. Donya Adela está aguardant.

VÍCTOR. (Ab dignitat.)

Oh! prou! que surti al instant de casa aquesta... senyora!...

JULIÀ. Está bé. (S' en va.)

VÍCTOR. Aurora! ja es fora!

(Tocantlu.)

Está freda... freda... si.

Dolors! socorro! ay de mi!...

BALT. (Entrant seguit de Ramón.)

Victor!

VÍCTOR. Jo he mort á l' Aurora!!

ESCENA VII

D. BALTASAR, RAMÓN y dits. Tot seguit JULIÀ

BALT. Què dius! Que has fet?

VÍCTOR. Oh! Papá!

RAMÓN. Verge Santa!

(Dirigintse à Aurora.) Senyoreta!

(A Julià qu' entra per lo fondo.)

Ajüdam!

(Ramón y Julià l' alsan y la sehuen en lo puff. A falta del puff en una butaca.)

JULIÀ. Ah!

BALT. Victor! Victor!

VÍCTOR. Oh! perdónam!

BALT. Quina idea

t' ha cegat.

VÍCTOR. (Arrimantse à son pare,)

Oh! si no ho sé!

si es lo deliri que 'm cega.

AURORA. Ah! 'm sento morir... lo cor!

Oh! Victor!

VÍCTOR. (Ràpidament.) Anima mèva!

(Deixant à son pare y arrimantse à n' ella.)

(A Ramón y Julià.)

Deixéula! Deixéula estar!

JULIÀ. (Que se n' haurá unat cap al fondo, anuncia ul doctor.)

Lo senyor Doctor.

ESCENA VIII

DOCTOR, *dits.*

DOCTOR. (*Entrant.*) Qué tenen?
Que es aixó?

BALT. Crech qu' á vosté
l' envia la Providencia.

AURORA. Jo 'm moro!

DOCTOR. (*Examinantla.*) Calmis! No tinga
cuidado.

VÍCTOR. Doctó!

DOCTOR. (*Ap. á Víctor.*) Aixó sembla
una ruptura del cor.
Lo cas es grave.

VÍCTOR. (*Llansant un crit.*) Oh!

DOCTOR. Prudencial!

ESCENA IX

DOLORS, MIQUEL *y dits.*

DOLORS. (*Entrant.*)
Dèu mèu!

MIQUEL. Que ha passat aquí?

AURORA. Doctor!

DOCTOR. (*A Dolores.*) Portém-la depressa
en un llit.

DOLORS. Just!
(*L' alsan los dos. Víctor vol seguirlos.*)

MIQUEL. (*Detenintlo.*) Vosté 's queda
aquí al costat de son pare.
(*Don Baltasar qu' havia 'permanescut de peu, seu
en lo sofà.*)

VÍCTOR. Miquel!

MIQUEL. La seva presencia
podria fer-li molt mal.

DOLORS. Ramón, Juliá.

VÍCTOR. Aurora!

MIQUEL. Déixila!
quan ho permeti 'l Doctor
será quan entrarà á véurer-la.

ESCENA X

BALTASAR, VÍCTOR, MIQUEL.

VÍCTOR. Si es qu' estich desesperat,
Papá, si 'l doló 'm confón.

BALT. L' home deu teni en lo mon
mes forsa de voluntat.

MIQUEL. (A Victor.)

Vosté no es un noy!

VICTOR. Mes jo...

al veure á l' Aurora així,
y pensant que 's deu á mí,
ó á la seva abnegació,
no sossego, 'l cor s' en va
cap á n' ella.

BALT. Y de ton pare
t' en oblidas!

VICTOR. No, mes are.
are 'm tens que perdonar.

(*Julià surt del quarto ab un paper á la ma y surt
de l' escena per la porta del fondo.*)

Tú ja ho sabs, sense l' Aurora
no visch! L' estimo ab déliri,
y no puch ab lo martiri
d' una vida aterradora.
Jo m' havia ilusionat
al véurerm al costat seu,
creyent qu' era 'l mateix Déu
que m' hi havia colocat.
Mes, després qu' ab gran fervor
he pogut al fi parlarli,
habent lograt arrancarli
una confessió d' amor;
al véurer que de moment
se desfeya de mos brassos,
rompent novament los llasos
del cor y del pensament,
devant d' una situació
que jo no havia buscat,
y sentintme abandonat,
trasportat per la passió,
ab l' enteniment perdut,
y olvidantse 'l Cel de mí,
he volgut sorti d' aquí
tot malehint sa virtnt.
Quan transida pel dolor
y jo desohint son clam,
caigué á mos peus com si un llamp
li hagués esberlat lo cor.

(*Transició.*)

La sento! Papá! Miquel!
vull véurerla!

BALT.

No.

VICTOR.

Ella 'm crida,

y vull tornarli la vida.

MIQUEL.

D' aixó ja s' en cuida 'l Cel.

BALT. Fill mèu!
VÍCTOR. Ja rés 'm conforta!
y jo l' hauré morta.
(Lo Doctor surt ab lo cap baix del quarto d' Auro
ra y 's dirigeix a Don Baltasar.)
MIQUEL. No!
BALT. Oh! Victor! Victor!
(Al cèurer al Doctor.)
Doctor!
DOCTOR. (Ap. ab Don Baltasar.)
Ha mort!
BALT. Oh!
VÍCTOR. Qué!
MIQUEL. Victor!
VÍCTOR. (Llansant un grant crit.) Morta!
(Lo Doctor acompanya a Don Baltasar al sofà.
Victor queda abraçat ab Miquel. Aquest tot
abraçant a Victor se treu lo mocador y s' aixga
'ls ulls.)

ESCENA ÚLTIMA

BALTASAR, DOCTOR, VÍCTOR y MIQUEL

DOCTOR. (A Baltasar qu' està atropellat y com
atontat.)

Comprench que 'l cas es molt trist
y es una desgracia inmensa.

BALT. Mes gran de 'l que vosté 's pensa.

DOCTOR. Mes era un cas ja prevíst.

VÍCTOR. (A Miquel.)

'M sento morir, Miquel,
ella ab sa mort m' ha perdut.

MIQUEL. Los àngels de la virtut

no moran, s' en van al cel.

En la lluyta sostinguda

entre l' ànima y lo cor,

no podia per l' amor

ésser la virtut vensuda.

VÍCTOR. Quant reconegut li estich!

MIQUEL. Are 's deu vosté a son pare

y quan ell li falti, encare

li quedarà un cor amich.

(Acompanyantlo al costat de son pare.)

VÍCTOR. Oh! Papá!

BALT. Fill del mèu cor!

VÍCTOR. Ja desd' avuy sò tot tèu.

BALT. Oh!

VÍCTOR. La voluntat de Dèu
s' ha complert! Sí... Y per l' amor

de l' Aurora benclida,
are 't faig 'l jurament,
de no deixarte un moment
y consagrar-te ma vida.
Mon ànima redimida
per la séva abnegació,
sols implora ton perdó
d' un passat que maleheixo!

BALT.

Sí, fill mèu! Jo 't beneheixo
y qu' ho fassi 'l Cel com jo!

TELÓ

FÍ DEL DRAMA.

A LOS ACTORS

que han prés part en la execució de
aquesta obra

Fóra injust y desagrahit si al donar á llum la present obra no fès constar que tots los actors que prengueren part en la mateixa al estrenarse, demostràren haberla estudiat ab un carinyo gran. Y, si testimoni de gratitud dech á tots ells en general cal fer aquí menció especial de la senyora Monner, que desempenyá ab extremada amabilitat un paper inferior á sa categoria, de la senyora Clemente D.ª Adela, de 'l senyor Martí, que dirigí l' obra ab molt bon criteri y del senyor Labastida, que lluytant ab un idioma que no es lo seu, demostrá son talent y son estudi pronunciant un catalá quasi puríssim, fent resaltar lo seu paper d' una manera brillant.

Barcelona 27 d' Abril de 1894.

ADVERTENCIAS

L' autor suplica á los actors que prenguin part en aquesta obra, tinguin un especial cuidado en ferse cárrech de lo paper que respectivament representín. *Aurora* ha d' ésser un tipo plé de misticisme, sens abandonar may lo carácter que li dona lo trajo que vesteix, qu' ha de ser lo que usan las Germanas del ordre de las *Paulas*. Aixís, en l' acte tercer y en l' escena ab Victor, sols deu deixarse trasportar per la passió, en mitj de l' éxtasis en que 's trova y per lo tant sense donarsen compte ella mateixa. No essént aixís 's destruiria per complert lo personatge. Aixís mateix deu procurar fer las pausas que marcan los punts suspensius y no parlar may ab precipitació, sino ab dolsura mística, com requereix son mentat carácter.

Los actors, en general, dehuen fixarse molt en las acotacions.

Los versos marcats ab asterisco poden recitarse ó suprimirse. L' autor ho deixa al criteri del artista á qui corresponguin.

OBRAS DRAMÁTICAS

DE

D. Francisco Xavier Godo

REPERTORI CASTELLÀ

Durante el baile, diàlech en vers, arreglo del francés, de Edouard Pailleron.

Un marido impertinente, comedia en un acte y en vers, original (1).

Coquetina, juguete en un acte y en vers, original.

El juramento de Pepe, juguete en un acte y en prosa, arreglo del francés.

Día de bodas, comedia en un acte y en vers, original.

Los celos con pan... son menos, monólech en vers, original.

La Corsetera, comedia en un acte y en vers.

Mellizos, comedia en un acte y en vers, original.

REPERTORI CATALÀ

La Mare de Deu del Mont, drama en tres actes y en vers, original.

Lo Cor y l' ànima, drama en tres actes y en vers, original.

Del dret á la navaja, juguete en un acte y en vers, original (2).

Dos companys mal avinguts, comedia en un acte y en vers, arreglo del italià, de l' obra *Meglio soli che mal accompagnati* (3).

(1) En colaboració ab D. Frederich Rahola.

(2) En colaboració ab D. Victor Rahola.

(3) Id. id.

LO COR Y L' ÀNIMA

Está en venda en las librerías de Mayol, carrer de Fernando, núm. 13; en la de Francisco Puig, Plassa Nova, núm. 5 y en la Galeria dramática, de D. Joan Molas y Casas, Hospital, 14.